

MINISTERUL EDUCAȚIEI

CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE

REPERE METODOLOGICE PENTRU APLICAREA CURRICULUMULUI

la

CLASA A X-A

în anul școlar 2022-2023

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

—învățământ liceal și profesional—

București, 2022

CUPRINS

Cuvânt către cititor	3
Secțiunea I	5
Secțiunea II	34
Secțiunea III	51
Secțiunea IV	102
Încheiere	104
Bibliografie.....	105
Colectivul de autori.....	107

CUVÂNT CĂTRE CITITOR

Sperăm că aspectele ce te-au determinat să te afli în această postură sunt reprezentate de caracteristici dezirabile la un cadru didactic, cu atât mai mult la unul ce are privilegiul de a-și desfășura activitatea la începutul secolului al XXI-lea:

- ai dorința de a te informa din surse oficiale de specialitate, credibile și pertinente, mai ales într-o perioadă în care dezinformarea și nesiguranța provocate de fenomenul *fake-news* sunt foarte răspândite;
- ai dorința de a respecta programa școlară, de a aplica la clasă curriculumul în vigoare și conștientizezi că acesta ar putea să conțină și elemente ce necesită adaptare, optimizare, că ritmul dezvoltării societății este dinamic, repercutându-se și asupra procesului educațional, iar elevii din generația actuală trebuie să beneficieze de un demers didactic eficient și adaptat;
- ai disponibilitatea de a te adapta la schimbare, ai învățat din experiența acumulată în contextul pandemic faptul că se impun redimensionări ale sistemului de educație și că rolul tău trebuie să fie unul activ, implicat;
- ai curiozitatea de a afla elemente din viziunea și experiența didactică a altor colegi profesori de limba și literatura română și de a le valorifica, eventual, integrându-le în activitatea proprie;
- manifesti interes crescând pentru propria perfecționare metodică și pentru dezvoltarea personală;
- ai respins blazarea și atitudinea superficială în privința noutăților din domeniu;
- urmezi un traseu logic în activitatea ta, dacă poți avea în acest an între clasele din încadrare o clasă a X-a, fie că ai predat sau nu în anul anterior la clasa a IX-a;
- dorești să completezi lectura programei școlare corespunzătoare cu informații lămuritoare despre modul în care poți facilita dezvoltarea competențelor generale și specifice ale elevilor tăi, fără a avea pretenția unei abordări exhaustive în rândurile ce urmează.

Totodată, sperăm că motivele de lectură a prezentului ghid nu sunt reprezentate de vreo impunere sau obligație, de vreo dorință de a-ți exersa simțul critic asupra lucrării colegilor tăi profesori. Care, de altfel, au luat în calcul faptul că se adresează cititorilor unei lucrări aflate sub semnul lui ZECE și găsesc potrivit să îți amintească cele ZECE drepturi imprescriptibile ale cititorului, formulate de către Daniel Pennac, în 1992, în eseul său celebru pe tema lecturii, *Comme un roman*:

1. Dreptul de a nu citi.
2. Dreptul de a sări pagini.
3. Dreptul de a nu termina o carte.
4. Dreptul de a reciti.
5. Dreptul de a citi orice.
6. Dreptul la bovarism.
7. Dreptul de a citi oriunde.
8. Dreptul de a spicui.
9. Dreptul de a citi cu voce tare.
10. Dreptul de a tăcea.

Te îndemnăm, aşadar, să îţi exerciţi, după voie, în lectura acestui ghid, ce drepturi doreşti, îndeosebi pe cel de al patrulea.

SECȚIUNEA I

Înainte de a evidenția specificul disciplinei limba și literatura română, în vederea înțelegerii contextului în care apar aceste *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a X-a în anul școlar 2022-2023*, îți propunem să faci o lectură a scrisorii metodologice elaborate la nivel național de Unitatea de Cercetare în Educație din cadrul Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație.

SCRISOARE METODOLOGICĂ PRIVIND APLICAREA CURRICULUMULUI ȘCOLAR DE CLASA A X-A ÎN ANUL ȘCOLAR 2022-2023

1. ASPECTE INTRODUCTIVE

Context

La finalul anului școlar 2020-2021 a absolvit clasa a VIII-a generația de elevi care a beneficiat de un nou curriculum național pentru învățământul primar (elaborat în anul 2013) și pentru învățământul gimnazial (elaborat în 2017)¹. Demersurile de elaborare a noului curriculum nu au continuat la nivelul învățământului liceal, pentru acest nivel de învățământ rămânând în uz programele școlare din anul 2009. Pentru a veni în sprijinul profesorilor de liceu, în vara anului 2021 au fost elaborate *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022*², având rolul de a contracara posibile discontinuități între achizițiile învățării la finalul ciclului gimnazial și cele proiectate pentru clasa a IX-a. Ca o continuare a acestui demers, documentul de față vizează aplicarea programelor școlare la clasa a X-a.

Scop

Prezentul document este elaborat sub forma unei scrisori metodologice și are ca scop sprijinirea profesorilor care predau la nivelul învățământului liceal, pentru aplicarea programelor școlare de clasa a X-a în anul școlar 2022-2023.

¹ <http://programe.ise.ro/Actuale/Programeinvigoare.aspx>.

² https://www.edu.ro/repere_metodologice_aplicare_curriculum_clasa_IX_an_scolar_2021_2022

Structură

Scrisoarea metodologică este organizată pe următoarele componente:

- rolul disciplinelor de studiu în dezvoltarea competențelor-cheie europene – pentru a evidenția faptul că fiecare disciplină de studiu își aduce contribuția la dezvoltarea acestora, în grade, modalități și formate diferite;
- evaluarea inițială a competențelor elevilor la debutul clasei a X-a – care oferă o diagnoză asupra măsurii în care elevii și-au dezvoltat competențele vizate de curriculumul școlar de clasa a IX-a, cu scopul de a identifica modalități optime de dezvoltare a competențelor din curriculumul școlar de clasa a X-a;
- planificarea calendaristică ca instrument unitar de lucru – pentru a promova, la nivelul profesorilor de liceu, utilizarea unui format unitar de planificare;
- activități de învățare și instrumente de evaluare utile în dezvoltarea competențelor specifice – pentru a oferi profesorilor o serie de recomandări și exemple de activități;
- utilizarea tehnologiilor și a resurselor digitale – pentru a evidenția avantajele pe care digitalul le aduce în planul predării-învățării-evaluării;
- aplicarea contextualizată a programelor școlare – pentru a oferi o serie de recomandări privind adaptarea demersului didactic la aspecte și condiții specifice.

2. ROLUL DISCIPLINELOR DE STUDIU ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR-CHEIE EUROPENE

Ca stat membru UE, România își armonizează sistemul de educație în cadrul comunitar prin adoptarea recomandărilor promovate la nivel european. Astfel, documentul de politici *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al curriculumului național* (aprobat prin OME nr. 3239/2021)³ definește un **profil de formare al absolventului de liceu**, care este elaborat pe baza prevederilor din *Recomandarea Consiliului privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2018/C 189/01)⁴.

Competențele-cheie reprezintă seturi structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin învățare, care sunt relevante pentru o viață împlinită, de succes în societatea cunoașterii. Competențele-cheie reprezintă instrumentele

³ https://drive.google.com/file/d/1r8YZCPUG_Tipm1muMpW29XMJ0nBEefj9/view

⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

culturale de care au nevoie tinerii în societatea cunoașterii. Acestea sunt următoarele:

- competență de literație;
- competență de multilingvism;
- competență matematică și competență în științe, tehnologie și inginerie;
- competență digitală;
- competență personală, socială și de a învăța să înveți;
- competență civică;
- competență antreprenorială;
- competență de sensibilizare și exprimare culturală.

În cadrul profilului de formare, aceste competențe cheie au fost specificate prin **descriptori** care detaliază achizițiile urmărite, în progresie de la un nivel de școlaritate la altul.

Competențele-cheie se dezvoltă și se aplică într-o varietate de contexte și de combinații. Acestea se interconectează și se întrepătrund, prin aceea că elemente componente ale unei competențe-cheie sprijină învățarea elementelor altor competențe. De asemenea, competențele-cheie dobândite în școală în cadrul diverselor discipline de studiu sau dobândite în afara școlii constituie achiziții pe baza cărora se formează competențele disciplinare. Astfel, învățarea disciplinelor de studiu depășește granițele academice tradiționale și deschide un orizont mai larg de cunoaștere, cu transferuri reale între spațiul clasei și viața de fiecare zi.

Exemplu:

Competența de literație sprijină învățarea la orice disciplină școlară, oferind instrumentele pentru a înțelege noile concepte și pentru a exprima idei în orice domeniu. Totodată, utilizarea competenței de literație ca instrument de studiu în cadrul abordării didactice la diverse discipline – altele decât cele filologice – oferă șansa dezvoltării și diversificării achiziției existente prin aplicarea în contexte noi, semnificative.

În mod concret, **profesorul de liceu** poate pune în practică această perspectivă, familiarizându-se cu descriptorii din profilul absolventului de liceu și adresându-și **întrebări** precum:

- Cum pot folosi competența de literație în cadrul orelor mele?
- Ce contexte de învățare sunt adecvate pentru a dezvolta competența specifică X din programa școlară a disciplinei pe care o predau, cu ajutorul abilităților digitale ale elevilor?

- Ce relevanță are competența antreprenorială pentru realizarea de către elevi a unui proiect în cadrul unității de învățare Y de la disciplina pe care o predau?
- Cum poate contribui disciplina pe care o predau la diversificarea competenței matematice și a competenței în științe, tehnologie și inginerie?
- Ce modalități de management al clasei și de feedback pot proiecta, pentru a aprofunda competența personală, socială și de a învăța să înveți?
- Le pot propune elevilor documentare din surse în alte limbi decât cea maternă? Cu ce beneficii pentru învățare? etc.

Întrebările pot varia în funcție de nevoile de proiectare și de organizare a activității didactice și au în vedere un demers de **contextualizare a curriculumului** prin adaptare la nivelurile și interesele elevilor din clasa respectivă.

3. EVALUAREA ÎNIȚIALĂ A COMPETENȚELOR ELEVILOR LA DEBUTUL CLASEI A X-A

La începutul anului școlar, fiecare profesor trebuie să realizeze evaluarea inițială a elevilor, cu **roluri** multiple:

- asigură o **diagnoză** cu privire la nivelul de pregătire a elevilor la debutul clasei a X-a, prin identificarea acelor competențe din programa școlară anterioară care nu au fost suficient dezvoltate (Ce competențe ale elevilor din programa de clasa a IX-a au fost insuficient dezvoltate?);
- constituie bază pentru planificarea de către profesor a eventualelor demersuri de **remediere** a competențelor insuficient dezvoltate – aspect detaliat în capitolul 7 al documentului (Care sunt domeniile care necesită recapitulare, recuperare, pentru a putea asigura învățarea în clasa a X-a?);
- are rol **reglator**, oferind repere pentru o proiectare curriculară autentică și realistă în clasa a X-a, pe baza unor decizii documentate (Cum voi valorifica rezultatele evaluării inițiale în planificarea calendaristică sau proiectarea unităților de învățare?);
- **motivează** elevul pentru implicarea în învățarea viitoare pe parcursul clasei a X-a (Ce știu și ce nu știu? Ce pot face și ce nu pot face în raport cu ceea ce am învățat în clasa a IX-a? În ce mod voi recupera ceea ce nu știu?).

Astfel planificată, evaluarea inițială devine parte integrată a procesului didactic și poate fi valorificată ca **experiență de învățare**. În această perspectivă, evaluarea inițială ar trebui să fie motivantă și nestresantă, să fie prilej de verificare/actualizare/revizuire a nivelului de pregătire.

Pentru evaluarea inițială, pot fi utilizate diverse **instrumente și metode de evaluare** care să permită o **apreciere holistică a nivelului de realizare a diverselor competențe specifice**.

Exemple:

- testul;
- proba de evaluare practică;
- proiectul;
- evaluarea dialogată;
- grile de reflecție;
- autoevaluarea prin completarea de quiz-uri sau fișe de evaluare, inclusiv pe platforme online;
- chestionar care urmărește identificarea calităților și resurselor personale/ domeniilor de interes / nevoilor elevilor de sprijin individual;
- hărți conceptuale specifice domeniului de studiu etc.

Pentru dezvoltarea unor instrumente de evaluare inițială profesorii care predau la clasa a X-a se pot inspira din exemplele oferite de *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022*⁵ și *Reperete metodologice pentru consolidarea achizițiilor din anul școlar 2019-2020*⁶, precum și din alte surse⁷.

4. PLANIFICAREA CALENDARISTICĂ: INSTRUMENT UNITAR DE LUCRU PENTRU PROFESORI

Instrumentele de proiectare didactică – planificarea calendaristică, proiectul unității de învățare – reprezintă **documente proiective** care realizează asocierea dintre elementele programei școlare și cadrul de implementare practică a acesteia, în condițiile resurselor de timp ale unui an școlar. Acestea nu trebuie să reprezinte o activitate formală, de elaborare a unor documente cu utilitate scăzută în practica școlară, ci trebuie gândite ca instrumente care să ducă la creșterea relevanței și eficienței activității de predare-învățare-evaluare.

⁵ https://www.edu.ro/repere_metodologice_aplicare_curriculum_clasa_IX_an_scolar_2021_2022

⁶ <https://www.ise.ro/repere-metodologice>

⁷ <https://www.ise.ro/resurse/resurse-elevi-profesori>; <https://digital.educared.ro/>

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa școlară și presupune următoarele **etape**:

- lectura integrală și personalizată a programei școlare;
- elaborarea planificării calendaristice;
- proiectarea unităților de învățare.

Lectura integrală și personalizată a programei școlare

Activitatea de proiectare didactică necesită ca profesorul să aibă o bună cunoaștere a programei școlare, prin:

- **lectura integrală** a programei școlare – care presupune ca profesorul să citească toate componentele programei școlare și să înțeleagă structura și logica internă a acesteia, rolul fiecărei componente, fără a se limita numai la lista de conținuturi sau numai la lectura programei pentru clasa a X-a (în cazul de față);
- **lectura personalizată** a programei școlare – care necesită contextualizarea aplicării programei școlare la specificul elevilor și al contextului școlar, prin: alegerea activităților de învățare, stabilirea succesiunii unităților de învățare, definirea alocărilor orare asociate temelor.

Planificarea calendaristică

Din punct de vedere tehnic, pentru planificarea calendaristică corespunzătoare clasei a X-a sunt necesare următoarele **etape**:

- stabilirea asocierilor și a corespondențelor dintre competențele specifice și conținuturile programei școlare (Prin ce conținuturi se pot realiza competențe specifice?);
- stabilirea unităților de învățare, respectând prevederile din programa școlară și logica disciplinară (Care sunt unitățile majore ce vor fi vizate prin învățarea elevilor?);
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare (Care este succesiunea logică a unităților de învățare, în structura anului școlar?);
- structurarea parcursului (Planificarea calendaristică acoperă integral programa școlară? Se asigură raportarea corectă la structura modulară a anului școlar 2022-2023? Timpul alocat fiecărei unități de învățare este suficient? Parcursul planificat este eficient și adecvat elevilor cărora se adresează? etc.).

Pentru realizarea planificării calendaristice recomandăm utilizarea modelului prezentat în *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022*⁸, care cuprinde următoarele **elemente**:

- Unități de învățare – sunt identificate de profesor în programa școlară;
- Competențe specifice – se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară, corelate cu unitățile de învățare;
- Conținuturi – se menționează titluri/teme selectate din conținuturile programei școlare, care se subsumează fiecărei unități de învățare;
- Număr de ore alocate – numărul de ore este stabilit de către profesor;
- Perioada calendaristică – se precizează săptămâna sau săptămânile în care vor fi abordate temele;
- Observații – se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice.

Proiectul unității de învățare

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele **caracteristici**:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

Pentru realizarea proiectului unității de învățare recomandăm utilizarea modelului prezentat în *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022*⁹, care cuprinde următoarele **elemente**:

- Competențe specifice – se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară, corelate cu unitatea de învățare;
- Conținuturi – sunt identificate și selectate/detaliat din programa școlară, pentru a oferi cadrul de structurare a competențelor specifice vizate;
- Activitățile de învățare – sunt stabilite de profesor, în funcție de variate aspecte, detaliate în capitolul 5 al acestui document;
- Resurse – sunt identificate în mod concret resursele de învățare necesare și cele disponibile, resurse de timp, de loc, forme de organizare a elevilor;

⁸ https://www.edu.ro/repere_metodologice_aplicare_curriculum_clasa_IX_an_scolar_2021_2022

⁹ https://www.edu.ro/repere_metodologice_aplicare_curriculum_clasa_IX_an_scolar_2021_2022

- Evaluare – se menționează modalitățile de evaluare (continuă, sumativă) ce vor fi utilizate în cadrul unității de învățare.

5. ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI INSTRUMENTE DE EVALUARE UTILE ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR SPECIFICE: EXEMPLIFICĂRI

O activitate de învățare reprezintă **cadru de formare, exersare, dezvoltare a unei competențe specifice**, mai exact o modalitate de organizare a activității didactice în acest scop. În același timp, activitatea de învățare este cadrul care prezintă modalități concrete de implicare a elevului într-un ansamblu de sarcini de lucru, cu relevanță directă pentru dezvoltarea unei competențe specifice.

În modelul de proiectare utilizat pentru elaborarea programelor școlare de învățământ primar și gimnazial, **activitățile de învățare însoțesc competențele specifice**, având statut de exemple posibile. Pentru fiecare competență specifică, programele școlare oferă cel puțin trei exemple de activități de învățare, prezentate mai degrabă în termeni generici.

Dacă profesorul alege un exemplu din programă, va realiza adecvarea activității de învățare la conținutul pentru care va fi utilizată. În acest demers de adecvare, proiectarea unei activități de învățare pornește de la **întrebări** precum:

- Pentru ce competențe-cheie aleg activitatea de învățare? Cum corelez competențele cheie cu competențele specifice din programa școlară?
- Cum proiectez sarcinile de învățare în vederea dezvoltării competențelor vizate?
- Ce modalități de organizare a învățării voi alege, în relație cu conținuturile vizate și cu resursele de care dispun?
- Cum voi asigura implicarea activă a elevilor în sarcinile propuse?
- Cum voi asigura adaptarea la nevoile de cunoaștere și la interesele elevilor mei?
- Cum voi valorifica experiențele personale ale elevilor, cu relevanță pentru competențele vizate?
- Cum voi putea integra noile tehnologii în activitatea propusă?

Proiectul CRED – care vizează elaborarea de ghiduri metodologice pentru aplicarea la clasă a programelor școlare pentru învățământul primar și gimnazial, a propus un descriptiv al activității de învățare, care cuprinde următoarele elemente: competența specifică pentru care este folosită activitatea de învățare, condițiile și contextul necesare desfășurării activității, resursele utilizate și, cel mai important, descrierea specifică a activității de învățare (succesiunea sarcinilor de lucru, modul de organizare a activității, resursele utilizate etc.).

Aspectele anterior menționate oferă elemente concrete pentru proiectarea acestor cadre de învățare, detaliind componenta „Activități de învățare” din cadrul unui proiect al unității de învățare, intrat deja în practica didactică la nivelul liceului. Astfel, chiar dacă actualele programe școlare pentru clasa a X-a nu includ activități de învățare asociate competențelor (așa cum sunt prevăzute în programele școlare pentru învățământul primar și gimnazial), profesorii de liceu au experiența integrării lor în demersul didactic, prin intermediul documentelor de proiectare a unităților de învățare pe care le utilizează.

În vederea identificării și proiectării activităților de învățare, recomandăm:

- valorificarea sugestiilor metodologice din programele școlare de clasa a X-a;
- valorificarea activităților propuse în manualele școlare¹⁰ de clasa a X-a;
- utilizarea exemplelor oferite de alte lucrări de referință care abordează modul în care pot fi proiectate activități de învățare și instrumente de evaluare utile în dezvoltarea competențelor specifice, precum: *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022*¹¹ (care au sprijinit continuitatea cu procesul educațional desfășurat în gimnaziu) și *Reperete metodologice pentru consolidarea achizițiilor din anul școlar din anul 2019-2020*¹² (care cuprind exemple elaborate pentru toate clasele și toate disciplinele de studiu și își mențin valabilitatea și în anul școlar 2022-2023).

Exemplu:

Metoda Philips 6-6 reprezintă o bună ilustrare pentru generarea unei activități de învățare care antrenează competențe axate pe comunicarea orală în contexte de grup. După alegerea unei teme (de exemplu, tema „Rolul societății civile”, referitoare la elaborarea unui act legislativ, disciplina Istorie, clasa a X-a), elevii dezbate tema în grupuri de câte 6, fiecare grup având moderatorul și purtătorul său de cuvânt. După ce problema se dezbate timp de 6 minute, purtătorii de cuvânt prezintă soluțiile celorlalte grupuri, iar moderatorii sintetizează și aleg soluția optimă. În acest exemplu, modul de organizare a activității, sarcinile primite de elevi și timpul de lucru decurg din specificul metodei. Profesorului îi revine rolul de a crea condițiile potrivite pentru derularea activității (atmosfera de discuție, materiale suplimentare pe care le pot utiliza elevii) și de a stabili strategiile de evaluare a modului de rezolvare a sarcinilor de lucru. Evaluarea unei astfel de activități se va face cu ajutorul unei grile de evaluare specifice.

¹⁰ <https://www.manuale.edu.ro>

¹¹ <https://www.edu.ro/reperete-metodologice-aplicare-curriculum-clasa-IX-an-scolar-2021-2022>

¹² <https://www.ise.ro/reperete-metodologice>

6. UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR ȘI A RESURSELOR DIGITALE

În acord cu Cadrul european DigCompEdu, a fost aprobat recent cadrul de competențe digitale ale profesionistului în educație (OME nr. 4159/2022)¹³, care descrie 22 de competențe digitale organizate în următoarele 6 domenii:

- utilizarea tehnologiilor digitale în comunicarea și interacțiunile profesionale ale cadrelor didactice cu colegi, elevi, alți actori educaționali;
- utilizarea, crearea și partajarea responsabilă a resurselor digitale;
- utilizarea eficientă a tehnologiilor digitale în diferitele etape ale procesului de predare-învățare.
- utilizarea strategiilor digitale pentru îmbunătățirea strategiilor de evaluare;
- valorificarea tehnologiilor digitale pentru implicarea activă a elevilor în învățare;
- facilitarea dobândirii competențelor digitale de către elevi.

Astfel, profesorul are nevoie de competențe pentru a utiliza tehnologiile și resursele digitale atât ca mijloace de comunicare didactică, cât mai ales ca modalități de structurare a proceselor de predare, învățare și evaluare în forme și modalități inovative și flexibile, cu resurse variate, cu implicarea activă, creativă și reflexivă a elevilor în propria învățare – urmărind dezvoltarea competențelor specifice din programele școlare (inclusiv cele corespunzătoare clasei a X-a).

Integrarea optimă, critică și creativă a tehnologiilor și resurselor digitale în procesul educațional permite o mai bună **centrare pe elev** și facilitează **strategii didactice inovative** (ex. clasa inversată/ *flipped classroom*, învățarea bazată pe proiect), care:

- implică elevul în activități de învățare diversificate;
- facilitează accesul la o varietate de resurse informaționale;
- permit abordarea unor sarcini de învățare care se bazează pe comunicarea între elevi și lucrul pe grupe;
- cresc implicarea și autonomia elevului în propria învățare;
- asigură premise pentru transferul achizițiilor de învățare în noi contexte.

Aplicațiile digitale de învățare contribuie simultan la dezvoltarea tuturor componentelor unei competențe, cu o pondere mai mare asupra acelor care sunt direct vizate de funcționalitățile respectivei aplicații digitale.

¹³ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/257484>

Exemple:

- Pentru familiarizarea elevilor cu elementele de conținut și terminologia specifică unei anumite unități de învățare, se pot organiza: activități de documentare individuale sau de grup, utilizând enciclopedii online; teste de cunoștințe aplicate prin instrumente sociale de tip *clickers* (ex. kahoot); jocuri tematice video care oferă elevilor o experiență autentică de interacțiune într-un anumit mediu (ex. o epocă istorică, evidențiind obiceiuri, vestimentație, arhitectură specifică etc.).
- Pentru scrierea literară, individuală sau prin colaborare, se pot folosi fișe de lucru, aplicații de pagini wiki.
- Pentru analiză literară, dezvoltarea gândirii critice, crearea și gestionarea unor inventare adnotate de resurse digitale, pot fi folosite site-uri de social bookmarking (ex. diigo.com/) sau bloguri (edublogs.org).
- Pentru reprezentare spațială pot fi utilizate simulatoare grafice.
- Pentru coordonare, motricitate fină și viteză de reacție se pot utiliza simulatoare video.
- Pentru cultivarea unei atitudini responsabile în diferite situații de viață, se pot utiliza lumi virtuale în care vor fi create avatare pentru diferite roluri socio-profesionale (ex. cluburi tematice, firme de exercițiu).

Profesorii au la dispoziție o multitudine de **resurse digitale deschise** utile pentru predare-învățare-evaluare, care s-au dezvoltat cu prioritate în perioada școlii la distanță. În acest context, este foarte important ca profesorii să aibă abilități specifice pentru:

- **a identifica, a evalua și a selecta resursele digitale potrivite în acord cu competențele vizate nivelul elevilor;**
- **a crea și a modifica resursele digitale – proprii sau preluate de la alți profesori – prin adaptarea la scopul propus al învățării, la grupul de elevi și la contextul de predare;**
- **a respecta regulile privind drepturile de autor atunci când folosesc, modifică și partajează resurse și să protejeze conținutul și datele sensibile.**

Exemple:

Pentru identificarea, selectarea și adaptarea resurselor digitale de învățare, precum și pentru partajarea resurselor elaborate de profesori, recomandăm.

- <https://digital.educred.ro/>

- <https://digitaledu.ro/>
- <https://www.eduapps.ro/resurse-educationale/>

Nu în ultimul rând, utilizarea tehnologiilor și a resurselor digitale contribuie la:

- facilitarea unor abordări inovative de evaluare;
- monitorizarea constantă a progresului elevilor;
- oferirea de feedback rapid către elevi cu privire la rezultatele evaluării;
- autoevaluarea propriilor strategii de predare și adaptarea acestora la nevoile elevilor.

Exemplu:

Prin utilizarea **portofoliilor digitale de învățare** (personale/de grup), se oferă ocazii pentru auto-reflecție și dezvoltarea metacogniției, iar pentru profesori și părinți se oferă informații utile despre progresul în învățare al elevilor și nevoile specifice de sprijin în învățare.

Dintre ghiduri disponibile online pentru utilizarea portofoliilor online pentru învățare, recomandăm următoarele resurse:

- <https://www.elearning.ro/utilizarea-portofoliului-digital-de-catre-elevi> (în limba română);
- <https://sites.google.com/site/k12eportfolioapps/> (în limba engleză);
- [ePortfolios organisation](https://ePortfolios.org/) (în limba engleză);
- <https://hbarrett.wordpress.com/how-to/> (în limba engleză).

7. APLICAREA CONTEXTUALIZATĂ A PROGRAMELOR ȘCOLARE

Unul dintre principiile de proiectare curriculară care au fundamentat programele școlare este cel al flexibilității și al parcursului individual. Documentul *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al curriculumului național*¹⁴ menționează că acest principiu asigură premisele pentru **aplicarea contextualizată a programelor școlare**, pentru **proiectarea unor parcursuri de învățare personalizate**. Un element-cheie în acest demers este reprezentat de activitățile de învățare recomandate de programele școlare, care pot răspunde nevoilor diferite de parcurs educațional ale elevilor: elevi cu ritm înalt de învățare, elevi care au nevoie de învățare remedială, elevi cu risc de abandon școlar etc.

¹⁴ https://drive.google.com/file/d/1r8YZCPUG_Tipm1muMpW29XMJ0nBEefj9/view

Activitățile remediale – demers individualizat

Activitățile remediale se pot desfășura prin diferențiere în clasă sau prin activitate pe grupe mici, sub forma activităților suplimentare. De asemenea, profesorii pot crea programe educaționale individualizate, cu sprijin intensiv de remediere pentru a ajuta elevii să-și consolideze cunoștințele de bază la diferite discipline de studiu, să stăpânească metodele de învățare, să-și consolideze încrederea și să sporească eficacitatea.

Activitățile remediale pot fi organizate în situațiile în care profesorul a identificat nivelul precar al achizițiilor elevului:

- în urma rezultatelor obținute la evaluarea inițială de la începutul anului școlar (care permite, în cazul de față, evaluarea gradului de dobândire a competențelor specifice stabilite prin curriculumul clasei a IX-a);
- în urma evaluărilor sumative de la finalul unităților de învățare;
- atunci când profesorul observă că progresul în învățare, ca urmare a evaluărilor formative, este prea lent;
- atunci când elevul conștientizează că are nevoie de sprijin și îl solicită.

Câteva sugestii de organizare a activităților remediale:

- activitățile remediale nu presupun reluarea predării unor teme. Sarcinile de lucru vor fi elaborate diferențiat, în funcție de nevoile fiecărui elev;
- profesorul poate proiecta mai multe activități de remediere pentru structurarea unei competențe;
- activitățile remediale necesită a fi centrate pe aspectele la care elevii nu au obținut rezultatele scontate, pe greșelile tipice pe care profesorii le identifică în răspunsurile elevilor, în urma aplicării unei sarcini de evaluare.

Succesul școlar – noi abordări

În contextul unei nevoi recunoscute pentru măsuri adresate explicit diferitelor categorii de elevi în risc, la nivel european a fost elaborat textul unei propuneri de **Recomandare privind căile succesului școlar**¹⁵.

- Documentul care însoțește textul propunerii de recomandare – gândit ca un set de instrumente oferite școlilor – prezintă pe larg conceptul de succes școlar, înțeles nu doar în termenii „...de achiziții și rezultate academice, dar acoperind elemente precum dezvoltarea personală, socială și emoțională, sănătatea mentală

¹⁵ <https://education.ec.europa.eu/education-levels/school-education/pathways-to-school-success>

și starea de bine a elevilor. Aceste aspecte sunt considerate nu doar precondiții ale succesului educațional al indivizilor, dar pot fi considerate obiective educaționale, sociale și politice în sine”.

- Documentul readuce în discuție conceptul de *lifelong learning*, explicit legat de succesul în educație, un demers care „îi însoțește pe cei care învață să devină cetățeni maturi și activi, capabili să facă față provocărilor vieții și ale viitorului într-un mod responsabil și autonom”.
- Printre mesaje adresate este și cel referitor la nevoia unei **abordări la nivelul întregii școli** (engl. *whole school approach*) pentru a asigura **succesul școlar al tuturor elevilor**. Un asemenea demers asigură participarea tuturor actorilor interesați la susținerea parcursului educațional al elevilor, prin contribuții semnificative la experiențele de învățare. Aspecte precum *indicatori ai climatului clasei* sau *învățarea în familie* sunt explicate și exemplificate, în documentul menționat și constituie instrumente și exemple de bune practici care pot fi preluate în activitatea școlilor din România.

Abilitățile socio-emoționale – scop explicit al demersului didactic

Pentru a promova și întreține o motivație pozitivă a elevilor pentru participarea la educație și implicarea în învățare, profesorul trebuie să aibă în vedere îmbunătățirea competențelor socio-emoționale, a atitudinilor pozitive și a comportamentului prosocial. Aceste aspecte sunt **componente din competența personală, socială și de a învăța să înveți**¹⁶.

Competențele socio-emoționale sunt necesare elevilor pentru a-i ajuta „să navigheze” printre provocările personale, sociale și academice cu care se confruntă în viața personală, școlară și în cea profesională viitoare. În planul școlii, studiile arată că **educația socio-emoțională**¹⁷:

- poate contribui în mod direct la prevenirea abandonului școlar;
- poate promova o sănătate mai bună a elevului;
- asigură bazele pentru o motivație mai mare pentru învățare;
- reduce stresul școlar;
- oferă o mai bună integrare în grup și reduce violența școlară;
- susține performanța academică.

¹⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

¹⁷ [https://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional%20Skills%20-%20Well-being,%20connectedness%20and%20success.pdf%20\(website\).pdf](https://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional%20Skills%20-%20Well-being,%20connectedness%20and%20success.pdf%20(website).pdf)

În dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor este importantă respectarea următoarelor **principii**¹⁸:

- abordarea unitară – activitățile care vizează aspecte socio-afective sunt asumate și abordate în mod coordonat de toți profesorii școlii;
- perspectiva transcurriculară – aceste activități se regăsesc atât la nivel curricular (prin aria curriculară Consiliere și orientare), cât și transcurricular, **integrate în activitatea didactică la fiecare disciplină de studiu**;
- abordarea experiențială – competențele sociale și emoționale se învață cel mai bine prin implicarea directă a elevilor în activitățile care le oferă ocazia de a învăța și de a exersa abilități socio-emoționale împreună;
- oferirea de modele – profesorii trebuie să își dezvolte ei înșiși competențele sociale și emoționale pentru a le practica și a oferi elevilor un model de urmat;
- implicarea completă – elevii se angajează în activități de educație socio-emoțională atunci când ei înșiși sunt participanți activi la conceperea materialelor și activităților (ex. identificarea temelor, lucrul în comun la proiectarea unei activități etc).

Profesorii pot contribui la crearea unui climat de învățare pozitiv, care să promoveze competențele socio-emoționale, prin **strategii specifice**:

- acordarea de feedback pozitiv și constructiv elevilor, pentru a promova așteptări ridicate și a facilita gândirea critică, învățarea profundă;
- implicarea elevilor în rezolvarea de sarcini provocatoare în planul învățării și al intereselor de cunoaștere;
- promovarea siguranței, conectării și interacțiunilor suportive cu elevii;
- organizarea și gestionarea explicită a clasei, prin reguli corecte și coerente;
- asigurarea de sprijin comportamental pozitiv pentru elevi și strategii de gestionare preventivă a situațiilor de risc;
- promovarea relațiilor de susținere între elevi, prin care dau dovadă de preocupare unii față de alții, se sprijină împotriva hărțuirii și a violenței, rezolvă constructiv conflictele și îi includ pe toți colegii în activitate;
- organizarea de consultări frecvente între profesor și elevi în timpul activităților de învățare;
- organizarea unor variate contexte de lucru în care elevii colaborează în grupuri;
- utilizarea de evaluări colaborative, inclusiv autoevaluarea și evaluarea între colegi.

Document elaborat de Unitatea de Cercetare în Educație

¹⁸ https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2021/01/NESET_AR3_2020_FULL_WITH-IDENTIFIERS-1.pdf

CE TREBUIE SĂ ȘTII

Pentru anul școlar 2022-2023, procesul de predare-învățare-evaluare la *limba și literatura română* pentru clasa a X-a are drept documente de referință:

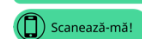
- planurile-cadru în vigoare: - pentru învățământul LICEAL, aprobate prin O.M.E.C.I. nr. 3410, 3411/2009, respectiv prin O.M.E.C.T.S. nr. 3641/2011 și 5347/2011; - pentru învățământul PROFESIONAL, aprobate prin O.M.E.N. nr. 3152/2014 și nr. 3218/2014;
- programa școlară în vigoare, Anexa nr. 1 la O.M.E.C.I. nr. 5099/09.09.2009 – Limba și literatura română, clasa a X-a, ciclul inferior al liceului, valabilă și în învățământul profesional, cu precizările din anexa nr. 1 a O.M.E.N. nr. 4437/2014.

A. Există diferențe în concepția programei de gimnaziu și a programei de clasa a X-a, la nivelul documentelor luate în considerare.

Elevii care vor începe clasa a X-a în anul școlar 2022-2023 au parcurs programa școlară pentru disciplina limba și literatura română pentru clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017 și programa pentru limba și literatura română, clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, aprobată prin OMECI nr. 5099/09.09.2009 (prin aplicarea sugestiilor din lucrarea *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, limba și literatura română*, elaborată sub egida ME și CNPEE). În elaborarea programei de gimnaziu, s-au avut în vedere, pe lângă *Recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning – a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006*, în *Official Journal of the EU*, 30 dec. 2006) și următoarele documente, care nu existau în momentul elaborării programelor pentru ciclul inferior, respectiv superior al liceului:

- *Documentul de fundamentare a noului plan-cadru pentru gimnaziu (2016);*
- *Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 - Literary Framework for Teachers);*
- *Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).*

Dacă s-a realizat o armonizare a programei școlare pentru clasa a IX-a cu programa școlară pentru gimnaziu, este necesară continuarea acestui proces și în privința programei pentru clasa a X-a.

Accesează lucrarea *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, limba și literatura română.*

B. În momentul elaborării programei pentru clasa a X-a, Legea educației naționale nu era în vigoare.

Programa de limba și literatura română pentru gimnaziu respectă prevederea art. 2, alin. 3 din Legea educației naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare, conform căreia: *Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală.* În momentul elaborării și în acela al revizuirii programei pentru clasa a X-a, Legea educației naționale nu era în vigoare. Prin urmare, prevederea art. 2, alin. 3 din LEN conduce la reformularea rolului pe care îl are studiul limbii și literaturii române în liceu, în conformitate cu idealul educațional asumat prin document.

C. Disciplina limba și literatura română conduce la dezvoltarea competențelor-cheie.

Competențele-cheie dezvoltate în gimnaziu, la disciplina limba și literatura română, în principal, sunt:

- *comunicarea în limba maternă;*
- *sensibilizare și exprimare culturală.*

Elevii care încep clasa a X-a în anul școlar 2022 – 2023 au structurate/ar trebui să aibă structurate competențele de *comunicare în limba maternă* (limba și literatura română) și de *sensibilizare și exprimare culturală*, conform documentului intitulat *Profilul de formare al absolventului*, elaborat de Institutul de Științe ale Educației (ISE).

**Ar trebui să ai în vedere
dezvoltarea în continuare a
acestor două
competențe-cheie.**

D. Obiectivele disciplinei limba și literatura română se regăsesc în construirea profilului de formare al absolventului de clasa a X-a.

Disciplina limba și literatura română vizează construirea profilului de formare al absolventului de clasa a X-a, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de deținere a competențelor-cheie.

Ce reprezintă profilul de formare al absolventului diferitelor niveluri de studiu? Componentă reglatoare a Curriculumului național, profilul de formare al absolventului descrie așteptările față de elevi la sfârșitul unui ciclu de învățământ, prin raportare la cerințele exprimate în Legea educației naționale, în alte documente de politică educațională, în studiile de specialitate, dar și la finalitățile învățământului și la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Accesează *Profilul de formare al absolventului*, elaborat de Institutul de Științe ale Educației.

În tabelul care urmează, am selectat comportamentele așteptate la finalul clasei a VIII-a, de la absolvenții de gimnaziu și la finalul clasei a X-a, de la absolvenții ciclului inferior al liceului, vizate de cele două competențe-cheie.

Competența-cheie vizată	Profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a	Profilul de formare al absolventului de clasa a X-a
Comunicare în limba maternă	<ul style="list-style-type: none">• Căutarea, colectarea, procesarea de informații și receptarea de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje ascultate/texte citite• Exprimarea unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare• Participarea la	<ul style="list-style-type: none">• Receptarea și interpretarea de informații, date, opinii, concepte, idei, sentimente în contexte școlare, extrașcolare, profesionale• Exprimarea de opinii, idei, sentimente în contexte școlare, extrașcolare, profesionale• Participarea constructivă la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare, extrașcolare, profesionale,

	interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv	conștientizând impactul limbajului asupra celorlalți
Sensibilizare și exprimare culturală	<ul style="list-style-type: none"> • Aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal • Realizarea de lucrări creative folosind diverse medii, inclusiv digitale, în contexte școlare și extra-școlare • Participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea diverselor forme de exprimare culturală și respectarea diferențelor • Exprimarea ideilor, a experiențelor și a emoțiilor utilizând diverse medii și forme de expresivitate, în funcție de aptitudinile personale, inclusiv prin transferul abilităților creative în contexte profesionale • Participarea la o varietate de proiecte și evenimente culturale în diverse contexte, inclusiv profesionale

Care sunt domeniile în care vor fi contextualizate activitățile de învățare?

Domeniile în care vor fi contextualizate activitățile de învățare pentru studierea limbii și a literaturii române în clasa a X-a sunt:

- Literatură;
- Limbă și comunicare.

Care este numărul de ore alocat disciplinei limba și literatura română?

Potrivit planurilor-cadru în vigoare, disciplinei *limba și literatura română* îi sunt alocate **trei ore pe săptămână în trunchiul comun**, la toate filierele, profilurile și specializările.

În afara trunchiului comun, următoarele profiluri și specializări **au alocată în plus câte o oră pe săptămână în curriculum diferențiat (CD)**: filiera teoretică – profilul umanist; filiera vocațională – profilul pedagogic, profilul ordine și securitate publică, specializarea științe sociale (licee M.A.I.) și profilul teologic.

Spre deosebire de clasa a IX-a, curriculumul diferențiat este de două tipuri:

- curriculum diferențiat de tip A (CD tip A), care se adresează specializărilor de din cadrul filierei vocaționale – profil pedagogic, profil ordine și securitate publică (licee M.A.I.) și profil teologic.
- curriculum diferențiat de tip B (CD tip B), care se adresează specializărilor din cadrul liceului teoretic – profil umanist.

În programa școlară pentru clasa a X-a, conținuturile alocate pentru curriculum diferențiat sunt marcate prin semnul asterisc, după cum urmează:

- (*) - curriculum diferențiat de tip A (CD tip A);
- (**) - curriculum diferențiat de tip B (CD tip B).

Vei preda la o clasă de a X-a. Nu uita să armonizezi programa!

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, pentru clasa a X-a, vizează structurarea aceluiași competențe generale din programa pentru clasa a IX-a:

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
3. Argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare

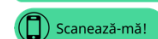
Aceste trei competențe generale au început să fie structurate în clasa a IX-a, prin valorificarea achizițiilor dobândite de elevi în clasele gimnaziale. În vederea continuării acestei structurări, fără a relua conținuturi utilizate în anii anteriori, propunem o serie de armonizări, în acord cu recomandările propuse pentru clasa a IX-a.

Pentru început, îți sugerăm să recitești, din lucrarea *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, limba și literatura română*, subcapitolele care se referă la acele aspecte de care trebuie să ții cont în momentul în care vei lucra cu elevii care au început cursurile gimnaziului în anul școlar 2017-2018:

- Cât de diferite sunt competențele generale care articulează programele de gimnaziu și programa pentru clasa a IX-a?

- Știți care sunt domeniile de conținut și temele generale care au permis structurarea, în gimnaziu, a celor cinci competențe?
- Cu ce conținuturi sunt familiarizați elevii care au terminat clasa a VIII-a?

Pasul următor ar fi să faci o lectură personalizată a programei școlare pentru disciplina *Limba și literatura română*, pentru clasa a X-a, aprobată prin OMECI nr. 5099/09.09.2009.

Accesează programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română*, pentru clasa a X-a, aprobată prin OMECI nr. 5099/09.09.2009.

Vei vedea că în vechea programă de gimnaziu (care a stat și la baza programei pentru clasa a X-a) sunt conținuturi care nu se regăsesc în programa de gimnaziu aflată în uz, dar continuă să existe în programa de liceu – și ne referim aici la speciile literare, astfel că va trebui să le consideri conținuturi noi și să le tratezi ca atare. Ceea ce trebuie să faci este, prin urmare, să armonizezi programa pentru clasa a X-a cu programa de gimnaziu. Cum? În tabelul care urmează îți propunem o modalitate de armonizare.

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare		
Competențe specifice	Conținuturi	Armonizări propuse
1.1. Identificarea particularităților și a funcțiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte	<ul style="list-style-type: none"> - limbaj standard, limbaj literar, limbaj colocvial, limbaj popular, limbaj regional, limbaj arhaic; argou, jargon; - expresivitatea în limbajul comun și în limbajul poetic; - valori stilistice ale unor categorii morfosintactice. 	<p>De avut în vedere subdomeniul „Variație stilistică” din programa de gimnaziu. În procesul de dezvoltare a competențelor generale 1 și 4 (gimnaziu), elevii au folosit ca instrumente următoarele conținuturi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba standard. Normă și abatere. Limba vorbită și limba scrisă. Selecția lexicală în limba vorbită și în limba scrisă; - Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp; - Limbaj popular. Variație regională a limbii. Variații de registru. Jargonul, argoul. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare). Termeni științifici; - Valori stilistice ale diminutivelor; - Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor. <p>Se va insista pe elementele de expresivitate, în funcție de tipul de text și de nivelurile receptării.</p>
1.2. Receptarea adecvată a	- sens denotativ și sensuri conotative;	Elevii sunt familiarizați cu tiparele/structurile

<p>sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise</p>	<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor); - elemente care înlesnesc sau perturbă receptarea (canalul, codul, contextul); - mesaje din domeniul audiovizualului; - citirea graficelor, a schemelor sau a tabelelor sinoptice, a altor documente specifice domeniilor cunoașterii 	<p>textuale: explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ, iar accentul va fi pus pe receptarea mesajului transmis prin diferite tipuri de texte (literare, nonliterare; continue, discontinue și multimodale), în relație cu particularitățile acestora. În plus, în clasa a VI-a, în dezvoltarea competenței de comunicare orală s-au avut în vedere conținuturi cum ar fi performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj. Sensul denotativ și sensul conotativ reprezintă un element de noutate.</p>
<p>1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog</p>	<ul style="list-style-type: none"> - diverse tipuri de monolog și dialog pe teme de interes curent sau pornind de la textele literare studiate; - dezbateri, interviu de angajare; - elemente verbale, nonverbale și paraverbale; - stilurile funcționale adecvate situației de comunicare. 	<p>Stilurile funcționale ale limbii reprezintă un element de noutate pe care se va insista și se vor realiza conexiuni cu tiparele textuale. Se va insista pe rolul elementelor nonverbale și paraverbale în transmiterea mesajului, în diferite situații de comunicare, dar se va avea în vedere că adaptarea nonverbalului și paraverbalului în procesul de comunicare verbală, comportamentele nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv, adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la situația de comunicare dată au fost exersate în clasele V-VIII.</p>

1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte	<ul style="list-style-type: none"> - analiză, comentariu, eseu structurat și eseu liber; - cerere, proces-verbal, curriculum vitae, scrisoare de intenție, scrisoare în format electronic (e-mail); - proiecte (planificarea activității, munca în echipă și atribuții asumate, prezentarea proiectului, finalități, modalități de evaluare a proiectului) 	Redactarea unor cereri și scrisori a fost exersată în gimnaziu. În clasa a X-a se va insista pe consolidarea competenței de elaborare a unui proiect, având în vedere faptul că procesul de elaborare a proiectelor a fost exersat în gimnaziu.
1.5. Utilizarea, în exprimarea proprie, a normelor ortografice, ortoepice, de punctuație, morfosintactice și folosirea adecvată a unităților lexico-semantică, compatibile cu situația de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea adecvată a cuvintelor în context; - folosirea corectă a formelor flexionare; - utilizarea corectă a elementelor de relație; - utilizarea variantelor lexicale literare; - utilizarea corectă a unităților frazeologice; - etimologia populară, hipercorectitudinea; - pronunțare corectă (pronunții hipercorecte). 	De avut în vedere utilizarea corectă, conștientă, expresivă a limbajului în diverse situații de comunicare, cu respectarea limbajului standard. O mare parte a conținuturilor nu mai constituie elemente de noutate, tocmai de aceea recomandarea este să fie tratate ca elemente noi de conținut hipercorectitudinea și unitățile frazeologice (de făcut legătura cu locuțiunile).

2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare		
Competențe specifice	Conținuturi	Armonizări propuse pentru clasa a X-a
2.1. Analiza principalelor componente de structură, de	- particularități ale construcției subiectului în textele narrative studiate;	Unul dintre aspectele care trebuie avute în vedere este că actuala programă de gimnaziu

compoziție și de limbaj specifice textului narativ	<ul style="list-style-type: none"> - particularități ale compoziției în textele narative studiate (incipit, final, episoade/ secvențe narative, tehnici narative); - construcția personajelor; - modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje; - instanțele comunicării în textul narativ; - tipuri de perspectivă narativă; - specii epice: basm cult, nuvelă, roman; - registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului; - stilul direct, stilul indirect, stilul indirect liber; - momente ale evoluției prozei <p>CD tip B*:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specii epice (în plus față de cele menționate la conținuturile de trunchi comun): povestirea; - formule narative: povestirea în ramă, povestirea în povestire 	<p>nu prevede studiul speciilor literare, în sensul teoretizării acestora. Astfel, în cazul basmului cult este necesară o prezentare generală a basmului popular, în vederea unei abordări comparative a celor două forme ale speciei. Nuvela, romanul și povestirea (în cazul implementării CD de tip B) vor fi considerate conținuturi noi.</p> <p>Instanțele comunicării în textul narativ (autor, narator, personaje) au fost abordate în clasa a VI-a.</p>
2.2. Identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic	<ul style="list-style-type: none"> - particularități ale construcției subiectului în textul dramatic; - particularități ale compoziției textului dramatic; - modalități de caracterizare a personajelor; 	<p>În clasa a VII-a, respectiv a VIII-a, la domeniul <i>lectură</i>, a fost abordat textul dramatic. Conținuturile avute în vedere în clasa a VII-a sunt: textul dramatic și arta spectacolului, autor, personaj dramatic, rolul indicațiilor scenice, rolul dialogului, actori, decor,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - registre stilistice, limbajul personajelor, notațiile autorului; - specii dramatice: comedia; - momente ale evoluției dramaturgiei (creație dramatică și spectacol) în cultura română. <p>CD de tip A și B*:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specii dramatice (în plus față de cea prevăzută pentru trunchiul comun): drama 	<p>costume, lumini, muzică, dialogul în textul scris și în spectacol, acestea fiind actualizate în clasa a VIII-a.</p> <p>Se recomandă, în scopul conștientizării de către elevi a caracterului spectacular al textului dramatic, a relației dintre literatură și arta spectacolului, realizarea unui proiect regizoral, având în vedere precizările din programa școlară (pag. 9): „2. Literatură și alte arte 2.1. Textul dramatic și arta spectacolului • Lectura unui text dramatic / a două texte dramatice** și familiarizarea elevilor cu arta spectacolului. În acest scop, profesorii pot să vizioneze împreună cu elevii spectacole de teatru, pot folosi înregistrări video ale unor spectacole sau înregistrări audio ale unor dramatizări radiofonice, fotografii din spectacole sau pot realiza împreună cu elevii dramatizări ale piesei citite, astfel încât aceștia să înțeleagă elementele specifice artei spectacolului și relația dintre textul dramatic și punerea lui în scenă.”</p> <p>De asemenea, în acest context se poate discuta conținutul unei cronici de spectacol, în relație cu textul dramatic și punerea în scenă a acestuia.</p> <p>De avut în vedere că cele două specii, comedia</p>
--	---	--

		și drama (pentru CD de tip A și B), sunt conținuturi noi.
2.3. Identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul poetic	<ul style="list-style-type: none"> - titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, leitmotiv); - figuri semantice (tropi); - elemente de prozodie; - poezie epică, poezie lirică; - instanțele comunicării în textul poetic; - momente ale evoluției poeziei în literatura română. CD tip B*: <ul style="list-style-type: none"> - lirism obiectiv și lirism subiectiv 	Elevii au studiat în ciclul gimnazial texte poetice, în special lirice, acestea fiind puse în relație cu exprimarea emoțiilor și a sentimentelor și au aplicat diverse strategii de comprehensiune (reflecții asupra limbajului și a structurii poeziilor epice și lirice, compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii) și de interpretare (interpretarea limbajului figurat, interpretări multiple).
2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate	<ul style="list-style-type: none"> - temă și viziune despre lume; - sensuri multiple ale textelor literare. 	Se recomandă aprofundarea conținuturilor în vederea structurării la nivel maximal a competenței specifice 2.4.

<i>3. Argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare</i>		
Competențe specifice	Conținuturi	Armonizări propuse pentru clasa a X-a
3.1 identificarea structurilor argumentative în vederea sesizării logicii și a coerenței mesajului	<ul style="list-style-type: none"> - structuri și tehnici argumentative în texte literare și nonliterare, scrise sau orale - logica și coerența textului - CD tip A*: structuri argumentative în 	Consolidarea competenței, cu accent pe logica și coerența textului argumentativ, pentru evidențierea mesajului, în variate situații de comunicare orală și scrisă, având în vedere că în clasele anterioare (în special în gimnaziu)

	<p>texte nonliterare specifice domeniului de specializare</p>	<p>structurarea competenței s-a realizat prin valorificarea conținuturilor prevăzute în programa pentru clasa a X-a aflată în uz.</p> <p>Pentru curriculumul diferențiat (texte specifice domeniului de specializare), valabil pentru specializările din cadrul liceului teoretic, filiera vocațional – profil pedagogic, profil ordine și securitate publică (liceu M.A.I.) și profil teologic (CD tip A*) vor fi valorificate situații de argumentare orală/scrisă, particularizate în funcție de specializarea formațiunilor de studiu (experiențe de viață, experiențe profesionale).</p>
<p>3.2 compararea unor argumente diferite pentru formularea judecăților proprii</p>	<p>- interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica și în istoria literară, în cronici de spectacol</p> <p>CD tip B**: momente ale evoluției criticii literare în cultura română; dosarul critic</p>	<p>De la familiarizarea cu puncte de vedere exprimate în critica literară (clasa a IX-a), se va trece la compararea punctelor de vedere exprimate în critica literară, în scopul formulării propriilor judecăți de valoare pe marginea textelor studiate. Recomandăm o selecție riguroasă a punctelor de vedere exprimate în critica literară.</p> <p>Cronica de spectacol este un conținut nou, deși el a fost propus printre exemplele de texte ce pot fi exersate în gimnaziu, în cadrul activităților ce vizează competența de redactare.</p> <p>Lectura aprofundată a unor cronici de</p>

		spectacol realizate de personalități ale acestui domeniu poate fi urmată de exerciții de redactare a unei cronici, valorificându-se competențele cu care elevii vin din gimnaziu.
3.3 elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate	<ul style="list-style-type: none"> - tehnici de argumentare; - verbe evaluative, adverbe de mod/predicative ca mărci ale subiectivității evaluative; - cuvinte cu rol argumentativ; - structuri sintactice în argumentare; - tipuri de texte: eseu, comentariu, analiză. <p>CD tip A*: argumentări orale și scrise uzuale în domeniul de specializare</p>	<p>Tehnicile de argumentare, cuvintele cu rol argumentativ nu mai reprezintă conținut nou. Se va pune accentul pe utilizarea conștientă și persuasivă a elementelor specifice argumentării (tehnici, structuri, conectori etc.) în formularea unor judecăți de valoare proprii, pe baza textelor studiate.</p> <p>Se va proceda gradual: de la analiza de text argumentativ, la elaborare de argumentări orale/scrise, în contexte specifice domeniului de specializare.</p>

SECȚIUNEA II

Cum îți vei proiecta demersul didactic pentru clasa a X-a, în anul școlar 2022 – 2023? Cum ai făcut-o și până acum, doar că vei avea în vedere armonizarea celor două programe (programa pentru clasele V – VIII și programa pentru clasa a X-a), noua structură a anului școlar și rezultatele evaluării inițiale.

Înainte de toate, îți sugerăm să recitești capitolul alocat proiectării din *Reperete metodologice privind aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, limba și literatura română* și să-ți elaborezi planificarea calendaristică anuală conform recomandărilor.

Planificarea calendaristică și proiectarea unei unități de învățare, pe care ți le oferim în paginile următoare, au valoare orientativă și reprezintă perspectiva noastră asupra modului de implementare a programei pentru clasa a X-a. Ai libertatea să îți construiești propriul demers, să alegi alte texte, să regândești unitățile de învățare, cu condiția să te raportezi la competențele specifice. Evident, în cazul textelor pe care le vei selecta va trebui să ai în vedere următoarele:

- cel puțin jumătate dintre textele selectate vor aparține autorilor canonici din lista inclusă în programă (Mihai Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, Titu Maiorescu, Ioan Slavici, G. Bacovia, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, E. Lovinescu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Marin Sorescu);
- se vor caracteriza prin accesibilitate în raport cu nivelul dezvoltării intelectuale și de cultură generală a elevilor, atractivitate și valoare estetică.

În măsura posibilităților, vei acorda atenție studiului unor texte integrale, cu excepția speciilor literare de mari dimensiuni, în cazul cărora poți recurge și la fragmente de text.

Numărul de texte literare pe care va trebui să le incluzi în proiectare diferă în funcție de numărul de ore pe săptămână alocat disciplinei, conform planurilor-cadru, după cum urmează:

Număr de ore pe săptămână	Numărul de texte literare	Numărul de texte nonliterare
3	Minimum 12 texte literare	1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru recenzie/cronică literară 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ eseu sau pentru studiul critic 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru cronica de spectacol
	<ul style="list-style-type: none"> • cel puțin două texte ilustrative pentru proza scurtă (un basm cult, o nuvelă) • trei romane (reprezentative pentru evoluția speciei) • un text dramatic (comedie) • cel puțin șase texte poetice (reprezentative pentru evoluția poeziei) 	
4 (3 ore TC + 1 oră CD de tip A)	Minimum 13 texte literare	1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru recenzie/cronică literară 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ eseu sau pentru studiul critic 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru cronica de spectacol 3 texte nonliterare specifice domeniului de specializare
	<ul style="list-style-type: none"> • cel puțin două texte ilustrative pentru proza scurtă (un basm cult, o nuvelă) • trei romane (reprezentative pentru evoluția speciei) • două texte dramatice (o comedie și o dramă) • cel puțin șase texte poetice (reprezentative pentru evoluția poeziei) 	
4 (3 ore TC + 1 oră CD de tip B)	Minimum 14 texte literare	1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru recenzie/cronică literară 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ eseu sau pentru studiul critic 1 text integral sau fragmentar, ilustrativ pentru cronica de spectacol
	<ul style="list-style-type: none"> • cel puțin trei texte ilustrative pentru proza scurtă (un basm cult, o nuvelă, o povestire) • trei romane (reprezentative pentru evoluția speciei) • două texte dramatice (o comedie și o dramă) • cel puțin șase texte poetice (reprezentative pentru evoluția poeziei) 	

MODEL DE PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ
ANUL ȘCOLAR 2022-2023

Disciplina: Limba și literatura română
 Clasa a X-a
 Timp: 3 ore/săptămână

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
Recapitulare inițială Prezentarea programei			2	S1	
Lectura prozei narative. Proza scurtă	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.4. 3.1 3.3	Basmul cult – <i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă Particularități ale compoziției; particularități ale construcției subiectului; modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje Tema și viziunea despre lume Limbaj popular, limbaj cult; popular/cult, popular/regional; limbaj arhaic Textul argumentativ. Structuri și tehnici argumentative. Verbe evaluative, cuvinte cu rol evaluativ etc. Nuvela – <i>La țigănci</i> de Mircea Eliade Particularități ale compoziției; particularități ale	19	S2 – S7	

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
		construcției subiectului; construcția personajului; modalități de caracterizare a personajului Tema și viziunea despre lume Cuvinte și sensuri. Sens denotativ și sensuri conotative. Monologul argumentativ oral Analiza textelor narative Recapitulare Evaluare			
Vacanță (22-30 octombrie 2022)					
Lectura prozei narative. Romanul	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 2.1 2.4. 3.2	Momente ale evoluției prozei în literatura română Romanul – <i>Ion</i> de Liviu Rebreanu Particularități ale compoziției; particularități ale construcției subiectului; construcția personajului; tipuri de perspectivă narativă Stilul direct, stilul indirect, stilul indirect liber Tema și viziunea despre lume Interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica literară Valori stilistice ale unor categorii gramaticale (timpul verbului, persoana gramaticală) Mesaje din domeniul audio-vizualului. Interviu Eseul structurat Romanul – <i>Patul lui Procust</i> de Camil Petrescu Particularități ale compoziției; construcția	24	S8 –S15	Cursuri

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
		personajului; tipuri de perspectivă narativă; instanțele comunicării în textul narativ Tema și viziunea despre lume Folosirea adecvată a cuvintelor în context; utilizarea corectă a elementelor de relație și a unităților frazeologice Cererea. Scrisoarea și interviul pentru angajare			
Vacanță (23 decembrie 2022 – 8 ianuarie 2023)					
Lectura prozei narative. Romanul (continuare)	1.1 1.2 1.3 2.1 2.4.	Romanul – <i>Enigma Otiliei</i> de G. Călinescu Particularități ale compoziției; construcția personajului; modalități de caracterizare a personajului; perspectiva narativă Registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului Tema și viziunea despre lume Dialogul pe o temă de interes curent sau pornind de la textul literar studiat Curriculum vitae Recapitulare Evaluare	9	S16 – S18	Cursuri
Textul dramatic și arta spectacolului	1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 2.2.	Proiecte: proiectul regizoral (anunțarea proiectului) Momente ale evoluției dramaturgiei (creație dramatică și spectacol) în cultura română Comedia – <i>O scrisoare pierdută</i> de I.L. Caragiale Particularități ale construcției subiectului în textul	9	S19 – S21	

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
	2.4. 3.2.	dramatic; particularități ale compoziției textului dramatic; modalități de caracterizare a personajelor Registre stilistice, limbajul personajelor, notațiile autorului Tema și viziunea despre lume Interpretări și judecăți de valoare exprimate în cronici de spectacol Etimologia populară; hipercorectitudinea; pronunțarea corectă (pronunții hipercorecte) Elemente verbale, nonverbale și paraverbale. Elemente care înlesnesc sau perturbă receptarea Recapitulare Evaluare			
Vacanță (20 – 26 februarie 2023)					
Textul dramatic și arta spectacolului		Prezentarea și evaluarea proiectului regizoral	3	S 22	
Lectura poeziei	1.1. 2.3. 2.4.	Momente ale evoluției poeziei în literatura română Text poetic – <i>Dorința</i> de Mihai Eminescu Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, laitmotiv); poezia lirică; figuri semantice (tropi); elemente de prozodie; instanțele comunicării în textul liric Tema și viziunea despre lume. Sensuri multiple ale textelor literare Valoarea stilistică a adjectivelor	6	S23 – S24	Cursuri Cursuri

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
Programul național „Școala altfel”				S25	
	1.4 2.3. 2.4.	Text poetic – <i>Plumb</i> de George Bacovia Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, laitmotiv); poezia lirică; figuri semantice (tropi); elemente de prozodie Tema și viziunea despre lume Comentariul Recapitulare Evaluare	6	S26 – S27	
Vacantă (7 – 18 aprilie 2023)					
Lectura poeziei (continuare)	1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 2.3. 2.4. 3.2. 3.3	Text poetic – <i>Morgenstimmung</i> de Tudor Arghezi Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, laitmotiv); poezia lirică Tema și viziunea despre lume. Expresivitatea în limbajul comun și în limbajul poetic Folosirea corectă a formelor flexionare Analiza textului poetic Text poetic – <i>Riga Crypto și Iapona Enigel</i> de Ion Barbu Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, elemente de recurență (motiv poetic, laitmotiv); poezia epică	18	S28 – S34	Cursuri

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore	Săptămâna*	Observații
		<p>Tema și viziunea despre lume. Sensuri multiple ale textelor literare</p> <p>Cunoașterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor)</p> <p>Eseul liber</p> <p>Text poetic – <i>Poema chiuvetei</i> de Mircea Cărtărescu</p> <p>Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie, figuri semantice (tropi); elemente de prozodie</p> <p>Stiluri funcționale adecvate situației de comunicare</p> <p>Argou, jargon</p> <p>Textul argumentativ. Logica și coerența textului</p> <p>Text poetic – <i>Melodramă provincială</i> de Dan Sociu</p> <p>Titlu, incipit, relații de opoziție și de simetrie</p> <p>Citirea graficelor și a schemelor</p> <p>Scrisoarea în format electronic</p> <p>Recapitulare</p> <p>Evaluare</p>			
Programul „Săptămâna verde”				S35	
Recapitulare finală			3	S36	

*Săptămânile sunt numerotate conform structurii anului școlar 2022-2023, cu 36 de săptămâni împărțite în 5 intervale de cursuri. În planificare, intervalul 3 de cursuri este prevăzut în perioada 9 ianuarie-17 februarie. Programul național „Școala altfel” și Programul „Săptămâna verde” se pot desfășura în perioada 27 februarie-16 iunie 2023, în intervale de câte 5 zile consecutive lucrătoare; planificarea acestora este la decizia unității de învățământ, în condițiile în care derularea celor două programe se

planifică în intervale de cursuri diferite. În planificare, Programul național „Școala altfel” este inclus, orientativ, în săptămâna 25, iar Programul „Săptămâna verde” este inclus, orientativ, în săptămâna 35.

Structura anului școlar 2022-2023 (pentru clasa a X-a) – 36 de săptămâni de cursuri

Cursuri – de luni, 5 septembrie 2022, până vineri, 21 octombrie 2022 (7 săptămâni)

Vacanță – de sâmbătă, 22 octombrie 2022, până duminică, 30 octombrie 2022

Cursuri – de luni, 31 octombrie 2022, până joi, 22 decembrie 2022 (8 săptămâni)

Vacanță – de vineri, 23 decembrie 2022, până duminică, 8 ianuarie 2023

Cursuri – de luni, 9 ianuarie 2023, până vineri, 3 februarie 2023, respectiv vineri, 10 februarie 2023, sau vineri, 17 februarie 2023, la decizia inspectoratelor școlare județene/al municipiului București, după caz

a. de luni, 9 ianuarie 2023, până vineri, 3 februarie 2023 (4 săptămâni)

b. de luni, 9 ianuarie 2023, până vineri, 10 februarie 2023 (5 săptămâni)

c. de luni, 9 ianuarie 2023, până vineri, 17 februarie 2023 (6 săptămâni)

Vacanță – o săptămână, la decizia inspectoratelor școlare județene/al municipiului București, în perioada 6-26 februarie 2023

a. 6 - 12 februarie 2023 (municipiul București, județul Suceava)

b. 13 - 19 februarie 2023 (județele Argeș, Bihor, Bistrița-Năsăud, Călărași, Cluj, Dâmbovița, Gorj, Hunedoara, Teleorman și Prahova)

c. 20 – 26 februarie 2023 (județele Constanța, Tulcea, Giurgiu, Ialomița, Olt, Dolj, Mehedinți, Caraș-Severin, Timiș, Vâlcea, Buzău, Brăila, Galați, Vrancea, Bacău, Vaslui, Neamț, Iași, Botoșani, Satu Mare, Sălaj, Maramureș, Arad, Timiș, Alba, Sibiu, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș).

Cursuri – de luni, 13 februarie 2023, respectiv luni, 20 februarie 2023, sau luni, 27 februarie 2023, la decizia inspectoratelor școlare județene/al municipiului București, după caz, până joi, 6 aprilie 2023;

a. de luni, 13 februarie 2023, până joi, 6 aprilie 2023 (8 săptămâni)

b. de luni, 20 februarie 2023, până joi, 6 aprilie 2023 (7 săptămâni)

c. de luni, 27 februarie 2023, până joi, 6 aprilie 2023 (6 săptămâni)

Vacanță – de vineri, 7 aprilie 2023, până marți, 18 aprilie 2023

Cursuri – de miercuri, 19 aprilie 2023, până vineri, 16 iunie 2023 (9 săptămâni).

Vacanță - de sâmbătă, 17 iunie 2023, până duminică, 3 septembrie 2023.

MODEL DE PROIECTARE A UNEI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE – Unitatea I

[illegible]

		compoziționale, probele, fabulosul, personaje fabuloase, antropomorfizarea fantasticului, caracterul realist			
Modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Activități de lectură (lucrul cu textul): <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a personajelor • Exerciții de identificare a trăsăturilor fizice și morale ale unor personaje • Abordarea personajelor din perspective diverse • Exerciții de analiză a relațiilor dintre personaje 	<ul style="list-style-type: none"> • Textul suport • Activitate frontală • Activitate independentă • Activitate pe grupe • Investigație • Fișe de lucru • Fișe de identitate a personajelor • Manual • Platforme online (Google Classroom, Adservio, Padlet etc.) 	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă Eseu de caracterizare a unui personaj Eseu despre relația dintre două personaje	2
Tema și viziunea despre lume	2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de	Activități de postlectură: <ul style="list-style-type: none"> • Discuții privind semnificațiile textului-suport 	<ul style="list-style-type: none"> • Textul suport • Activitate frontală • Activitate 	Observarea sistematică a elevilor Evaluare	2

Textul argumentativ. Structuri și tehnici argumentative în texte literare și nonliterare, scrise sau orale.	3.1. Identificarea structurilor argumentative în vederea sesizării logicii și a coerenței mesajului	<ul style="list-style-type: none"> Actualizarea cunoștințelor despre textul argumentativ Exerciții de identificare a structurilor argumentative în textul suport și în alte texte 	<ul style="list-style-type: none"> Textul suport Activitate frontală Activitate independentă Activitate în perechi Fișe de lucru Manual 	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă	1
Verbe evaluative, adverbe de mod/ predicative ca mărci ale subiectivității evaluative; cuvinte cu rol argumentativ; structuri sintactice în argumentare	3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții de argumentare a unui punct de vedere personal Exerciții de argumentare a apartenenței textului-suport la specia basmului cult 		Observarea sistematică a elevilor Autoevaluare Interevaluare Grilă de evaluare Eseu argumentativ	1
Nuvela – <i>La țigănci</i> de Mircea Eliade Particularități ale compoziției; particularități ale construcției subiectului;	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de	Activități de prelectură Activități de lectură (lucrul cu textul): <ul style="list-style-type: none"> Discuții pe marginea impresiei produse de 	<ul style="list-style-type: none"> Textul suport Activitate frontală Activitate independentă 	Observarea sistematică a elevilor	2

	limbaj specifice textului narativ	<p>text</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de rezumare a textului • Exerciții de identificare a particularităților de compoziție ale textului: incipit, final, episoade /secvențe narative, tehnici narative, instanțele comunicării, fantasticul • Exerciții de recunoaștere a caracteristicilor speciei nuvelei: construcția riguroasă, tensiunea epică gradată, fir epic unic, accentul pus pe evoluția personajului/analiza psihologică etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate pe grupe • Fișe de lucru • Manual • Platforme online (Google Classroom, Adservio, Padlet etc.) 	Evaluare formativă	
Construcția personajului; modalități de caracterizare a personajului	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice	<p>Activități de lectură (lucrul cu textul):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a personajelor • Exerciții de identificare a trăsăturilor fizice și 	<ul style="list-style-type: none"> • Textul suport • Activitate frontală • Activitate independentă • Activitate pe 	Observarea sistematică a elevilor	2

	textului narativ	<p>morale ale unor personaje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abordarea personajelor din perspective diverse • Exerciții de analiză a relațiilor dintre personaje 	<p>grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investigație • Fișe de lucru • Fișe de identitate a personajelor • Manual • Platforme online (Google Classroom, Adservio, Padlet etc.) 	<p>Evaluare formativă</p> <p>Eseu de caracterizare a unui personaj</p>	
Tema și viziunea despre lume	2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate	<p>Activități de postlectură:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuții privind semnificațiile textului-suport • Exerciții de formulare a unei opinii cu privire la semnificația textului și la atitudinile personajelor • Exerciții de formulare a unui răspuns creativ despre mesajul textului 	<ul style="list-style-type: none"> • Textul suport • Activitate frontală • Activitate independentă • Activitate pe grupe • Fișe de lucru • Platforme online (Google Classroom, Adservio, Padlet etc.) 	<p>Observarea sistematică a elevilor</p> <p>Evaluare formativă</p> <p>Transpunerea întâmplărilor din text în lumea contemporană</p> <p>Eseu despre tema și viziunea despre lume în textul suport</p>	1

Cuvinte și sensuri. Sens denotativ și sensuri conotative.	1.2. Receptarea adecvată a sensului/ sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise	<ul style="list-style-type: none"> • Actualizarea cunoștințelor despre sensurile denotative și connotative ale cuvintelor • Exerciții de identificare a sensurilor cuvintelor 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate frontală • Activitate independentă • Activitate în perechi • Fișe de lucru • Manual 	Observarea sistematică a elevilor	1
Monologul argumentativ oral	1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog	<ul style="list-style-type: none"> • Actualizarea cunoștințelor despre argumentarea orală • Exerciții de utilizare adecvata a regulilor de exprimare orală în monolog 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate frontală • Activitate independentă • Fișe de lucru • Manual 	Observarea sistematică a elevilor Interevaluare Grilă de evaluare	1
Analiza textelor narative	1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de structurare a unei compuneri de analiză a unui text narativ (construcție și compoziție, personaje, semnificații, opinii critice, opinie personală etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate independentă • Fișe de lucru • Manual 	Observarea sistematică a elevilor Redactarea unei compuneri de analiză a unuia dintre	1

				textele narative studiate	
RECAPITULARE	Toate competențele specifice vizate în unitate	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții recapitulative 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate frontală • Activitate pe grupe • Fișe de lucru • Manual • Platforme online 	Observarea sistematică a elevilor Grilă de autoevaluare	1
EVALUARE	Competențe specifice vizate în unitate	<ul style="list-style-type: none"> • Test 	<ul style="list-style-type: none"> • Platforme online (de ex. Edmodo) 	Evaluare sumativă	1

SECȚIUNEA III

Sugestii metodologice

În vederea asigurării continuității, propunem realizarea unei corespondențe între temele studiate în gimnaziu și cele propuse de programa clasei a IX-a și, respectiv, de textele propuse spre analiză, elevilor, în clasa a X-a. De exemplu, în *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a*, sugerăm realizarea unei corespondențe între tema *Eu și universul meu familial*, studiată în clasa a V-a și tema *Familia sau Școala*, propusă spre studiu în clasa a IX-a.

În clasa a X-a, poți relua tema familiei, din perspective diferite, valorificând conținuturile asimilate anterior, în anii de gimnaziu și pe parcursul clasei a IX-a, în momentul studierii basmului cult (de exemplu, Ion Creangă, *Povestea lui Harap Alb*), a nuvelei (de exemplu, Ioan Slavici, *Moara cu noroc*), a povestirii (de exemplu, Vasile Voiculescu, *Lostrîța*) sau a romanului (de exemplu, Liviu Rebreanu, *Ion*; Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*; G. Călinescu, *Enigma Otiliei*).

Acest demers încurajează abordarea transdisciplinară a textului literar, un prim pas reprezentându-l abordarea integrată, care presupune interrelaționarea mai multor conținuturi. Integrarea este un proces complex care merge progresiv de la modelul clasic disciplinar până la disoluția barierelor disciplinare. Următorii pași pe care trebuie să-i parcurgi în vederea interpretării transdisciplinare a textului, după abordarea integrată, sunt inter- și pluridisciplinaritatea.

Demersul întreprins vizează, de asemenea, relaționarea textelor literare în care este dezvoltată tema *familiei*, de exemplu, cu texte filosofice și/sau creațiile unor pictori celebri (de exemplu: fragmente din textele lui Ioan Slavici și Liviu Rebreanu, interpretate prin prisma unor picturi celebre ca *Mâncătorii de cartofi* a lui Vincent Van Gogh).

În *Reperete metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a* recomandam învățarea prin cooperare ca fiind o strategie de instruire practică în grupurile mici de elevi, foarte eficientă, deoarece în urma interacțiunii, fiecare membru al grupului își îmbunătățește performanțele și contribuie, în mod real, la creșterea performanțelor celorlalți. Astfel, poți folosi învățarea prin cooperare atât în vederea aprofundării conceptelor deja cunoscute, cât și pentru introducerea unor concepte noi.

Predarea reciprocă este o strategie prin care elevii pot practica rolul profesorului sau al unui coleg de grupă. Pornind de la premisa că cel mai bine înveți predând, poți cere unui elev să realizeze următoarele activități: să citească un fragment de text (de exemplu, fragmentul de la începutul romanului *Pădurea spânzuraților*, de Liviu Rebreanu, în care se prezintă spânzurarea sublocotenentului ceh Svoboda); să rezume ceea ce a citit; să formuleze o întrebare despre secvența respectivă, la care ceilalți trebuie să răspundă (întrebare care trebuie să se refere la problema esențială a acelei secvențe) etc.

„6-3-5” – Brainwriting

Această strategie presupune împărțirea elevilor în grupuri de câte șase. Ți-o recomandam pentru utilizare și în clasa a IX-a, în sensul în care fiecare elev va scrie, timp de cinci minute, trei soluții la problema propusă, apoi va transmite foaia, într-un sens pe care îl vei stabili tu (de exemplu, de la dreapta la stânga), fiecăruia dintre cei cinci colegi din grup. Colegii din grup preiau ideile celui care a oferit cele trei soluții, le modifică, propunând o interpretare proprie, oferind colegului lor noi perspective asupra textului.

Exemple de activități de învățare

Proiectarea activităților de învățare implică adaptarea demersului didactic la particularitățile individuale și de grup ale educabililor, care trebuie să acopere un spectru larg, de la categoriile de elevi aflați în situații de risc sau dezavantajate, până la cei capabili de performanță. Activitățile de învățare, realizate în scopul formării competențelor, trebuie să ia în considerare nevoile reale, dar și diferențele existente între elevi, de aceea se recomandă construirea unor parcursuri personalizate.

Documentul de politici educaționale *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin ordinul nr. 3239 din 5 februarie 2021, definește, la *Partea I.5.4 – structura programei școlare*, activitățile de învățare drept *contexte în care sunt formate, exersate, consolidate, competențele specifice*, constituindu-se ca sarcini de lucru prin care se formează și se dezvoltă competențele specifice în rândul elevilor.

În condițiile în care programa școlară promovează un model de proiectare curriculară centrat pe competențe, provocarea este legată de formarea acestor competențe, nu de simpla transmitere a unor conținuturi științifice. Conform

principiului funcționalității, din aceste trei componente ale curriculumului rezultă următoarea asociere:

Programa de clasa a X-a pentru ciclul inferior al liceului, aflată în vigoare, are la bază paradigma *comunicativ-funcțională*, care presupune *studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului literar*, asociind competențele specifice și conținuturile din trunchiul comun, respectiv conținuturile din curriculumul diferențiat de tip A și B. Spre deosebire de programele de liceu, programele de gimnaziu operează asocierea descrisă în organizatorul grafic de mai sus, iar profesorul trebuie să urmărească, în primul rând, elementele de continuitate între cele două documente curriculare (cea pentru nivelul gimnazial și cel liceal), în sensul compatibilizării acestora.

Cele trei modele de activități de învățare propuse în continuare au caracter de recomandare și de orientare pentru profesorii care aplică programa de liceu, aceștia având libertatea de a le utiliza, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. În acest fel, proiectarea unor parcursuri de învățare individualizate nu mai este doar un deziderat, ci devine realizabilă, existând modalități concrete de punere în practică. Structura propusă, respectiv exemplele rezultate prin aplicarea acestor repere, vizează modele de activități de învățare necesare structurării celor trei competențe generale din programă.

Model 1

I. Informații generale	
Titlul activității de învățare	Turnirul cuvintelor
Disciplina	Limba și literatura română
Clasa	a X-a

II. Prezentarea activității de învățare	
Competența generală	1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
Competența specifică	1.2. Receptarea adecvată a sensului/sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise
Domeniu de conținut	Limbă și comunicare
Conținutul științific	Cunoașterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor)
Condiții necesare desfășurării activității	Activitatea se desfășoară în sala de clasă. Colectivul de elevi este organizat în grupe care vor rezolva sarcinile de lucru. Decizia de a proiecta pe tabla interactivă textul-suport pe care se va lucra sau de a-l distribui, prin intermediul unor fișe de lucru, rămâne la aprecierea profesorului, în vederea unei organizări cât mai eficiente.
Contextul de învățare	Lecție desfășurată cu prezența fizică a elevilor (<i>in situ</i>)
Timpul alocat	50 de minute
Descrierea specifică a activității de învățare	<p>Citiți textul următor pentru a rezolva cerințele de mai jos:</p> <p>Tot omul e pândit, astăzi, de cel puțin două maladii insidioase: suntem (mereu) foarte ocupați și vrem să fim (mereu) foarte inteligenți. Rezultatul e, în primul caz, o semnificativă pierdere de libertate, iar în al doilea – o ireversibilă înstrăinare de bucuriile simple. Ambele maladii sunt la antipodul „caragialismului”. „Fiți sănătoși și veseli!” – e formula de încheiere a multe scrisori din corespondența lui Caragiale. A-l citi cu o mină tragică, a identifica peste tot urme de cianură, a recolta din fiecare rând probe de bilă neagră, amărăciuni, acreli, exasperări, cinisme, suferințe disimulate și clovnerii tragice e a</p>

merge în răspăr cu firea și geniul său. Da, Caragiale e un om întreg, știe ce e tristețea, dezamăgirea, descumpănirea. Are pagini cutremurător patetice, după cum are pagini de un haz nebun și de o devastatoare savoare ludică. Dincolo însă de umorile lui schimbătoare, de suișurile și coborâșurile destinului și ale firii sale, trebuie, cred, să ne veselim, clipă de clipă, de veselia lui, de râsul lui genuin, de aplecarea lui spre chef așezat și amuzament. Caragiale e, firește, un observator critic, un om al ironiei și al deriziunii, dar toate pe un fundal de voioșie existențială, de convivialitate tonică. Oamenii și lumea îl distrează. Îi plac taclaua, anecdota, comédia vieții. Cum spune într-o scrisoare „petrece nebunește, ca toți oamenii cuminți”. Și poate că marea lecție a lui Caragiale pentru România de azi nu constă numai în semnalarea nevindecabilelor noastre derapaje, stereotipii și rele moravuri, ci și în recuperarea unei virtuți esențiale: virtutea bunei dispoziții, a bunului dozaj dintre seriozitate și relativism, dintre melancolie și zâmbet, dintre „criză teribilă, mon cher!” și „a se slăbi!”

Pe scurt, e păcat să-l citești pe Caragiale fără bucuria de primă instanță a glumei enorme sau minore pe care o oferă fiecare frază. Trebuie să știi să descoperi, de pildă, cu câtă vervă și competență stâlcește, în joacă, limba franceză [...], să râzi candid de asocieri de tipul „mitologic-mitocănesc”, să savurezi alunecarea „Constituției” spre „Costicuție”, să citești cu glas tare, printre hohote de râs, descrierea lenei cronice valahe.

Andrei Pleșu, *Veselul Caragiale*,
articol publicat în *Dilema veche*, nr. 458 din 22-28 noiembrie 2012

1. decupați cuvintele marcate în text, introduceți-le într-un bol sau într-un recipient și amestecați-le;
2. împărțiți colectivul clasei în grupe de câte trei membri, alocând fiecărei grupe o serie de trei cuvinte extrase aleatoriu;
3. cu ajutorul unui dicționar explicativ sau de neologisme, notați explicația și cel puțin câte un sinonim pentru sensul

	<p>din text al fiecărui cuvânt;</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. fiecare grupă va verifica, prin sondaj, dacă ceilalți colegi cunosc sensul cuvintelor din seria atribuită lor (<i>interevaluare</i>); 5. inventariați răspunsurile pe tablă sau pe o coală de flip-chart, conform organizatorului grafic detaliat mai jos: <div data-bbox="516 436 1448 1020" data-label="Diagram"> <p>The diagram illustrates three categories of words, each with a list of characteristics. A 3D white figure stands next to a large red question mark. The categories are:</p> <ul style="list-style-type: none"> insidios <ul style="list-style-type: none"> • care caută să înșele, care apare fără manifestări vizibile • viclean, perfid etc. patetic <ul style="list-style-type: none"> • care emoționează, impresionează, înduioșează; plin de emfază, de afectare • emoționant, impresionant etc. candid <ul style="list-style-type: none"> • plin de candoare, fără cusur (din punct de vedere moral) • pur, inocent etc. </div> <ol style="list-style-type: none"> 6. pentru etapa de fixare a sensurilor cuvintelor noi, fiecare echipă va formula un singur enunț în care va integra cele trei cuvinte din serie (de exemplu: <i>O persoană insidioasă poate părea candidă, fără a fi patetică.</i>) 7. sub forma unui exercițiu de autoevaluare, completați următoarele enunțuri: <ul style="list-style-type: none"> • Cuvintele al căror sens îmi era cunoscut: <p>.....</p> • Cuvintele al căror sens îmi era necunoscut: <p>.....</p> • Cuvintele despre care credeam că au un alt sens: <p>.....</p> • Cuvintele al căror sens îmi este încă neclar: <p>.....</p>
Extinderi sau	Activitatea poate fi extinsă sau aprofundată cu lansarea

dezvoltări ale activității (opțional)	<p>următoarei provocări. Adoptă un cuvânt (de preferință un neologism) care crezi că te reprezintă:</p> <p>a) explică alegerea făcută (din punct de vedere semantic, fonetic, afectiv);</p> <p>b) stabilește etimologia, variantele (dacă există), sensurile din dicționar;</p> <p>c) notează, unde este posibil, două unități frazeologice cu acest cuvânt;</p> <p>d) tradu cuvântul în cinci limbi de circulație internațională, la alegere;</p> <p>e) dacă ar fi să prezinți cuvântul tău unei persoane care nu cunoaște limba română, cum ai proceda?</p>
Resurse bibliografice	<ul style="list-style-type: none"> • Academia Română, <i>Dicționarul explicativ al limbii române</i>, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016 • Brâncuș, Grigore, <i>Istoria cuvintelor</i>, Editura Fundația România de mâine, București, 2004 • Dimitrescu, Florica, <i>Dicționar de cuvinte recente</i>, ediția a II-a, Editura Logos, București, 2007 • Donovetsky, Ohara, <i>Vorbe la purtător în izmene pe călător</i>, Editura Corint Educațional, București, 2021 • Graur, Alexandru, <i>Dicționar de cuvinte călătore</i>, Editura Albatros, București, 1974
III. Comentarii și observații	
Alte aspecte utile de împărtășit cu privire la realizarea activității de învățare	<p>Exercițiul poate fi realizat și cu elevii aflați în risc de excluziune, deoarece această formă participativă de organizare a activității didactice corectează unele aspecte negative ale socializării, implicând și acei elevi care, în mod regulat, nu manifestă o anume deschidere pentru activitățile didactice curente. Pentru a asigura o mai bună coeziune, este recomandat ca grupele de elevi să fie cât mai eterogene (puteți să optați, de pildă, pentru criteriul alfabetic).</p>

Model 2

I. Informații generale	
Titlul activității de învățare	Construcția personajului central în basmul cult (text-suport <i>Povestea lui Harap-Alb</i>)
Disciplina	Limba și literatura română
Clasa	a X-a
II. Prezentarea activității de învățare	
Competența generală	2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competența specifică	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Domeniu de conținut	Literatură (autor canonic Ion Creangă)
Conținutul științific	Construcția personajelor în basmul cult (conținut rezultat din asocierea speciei epice cu una dintre instanțele comunicării în textul narativ)
Condiții necesare desfășurării activității	Activitatea se poate desfășura folosind atât mijloace clasice, cât și digitale, asigurate prin platforme educaționale de tipul Microsoft Office Teams sau Google Classroom. Colectivul este organizat în cinci grupe aproximativ egale.
Contextul de învățare	Lecția se poate desfășura atât cu participarea fizică a elevilor (<i>in situ</i>), cât și în sistem hibrid sau online.
Timpul alocat	50 de minute

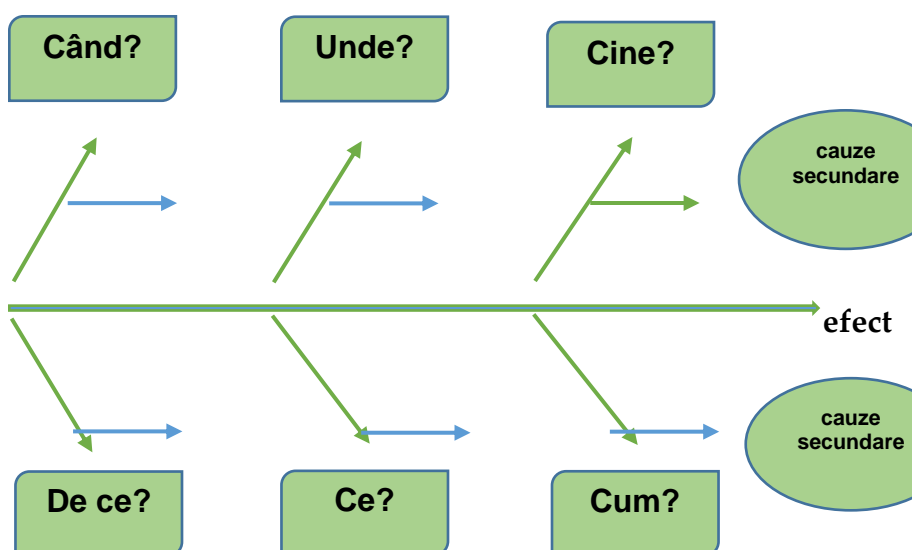
**Descrierea
specifică a
activității de
învățare**

Activitatea de învățare are ca scop realizarea unei diagrame a cauzelor și efectelor, modalitate de sistematizare a informațiilor referitoare la construcția personajului în basmul cult „Povestea lui Harap-Alb”, de Ion Creangă. Metoda constă în completarea unei diagrame (*template*) care să coreleze cauzele și efectele unui eveniment, fenomen, probleme etc., ceea ce s-ar traduce, în logica basmului, printr-un episod sau secvență narativă în care protagonistul (eroul/personajul central) este supus la o probă. Concret, se urmărește *cauza* probei, care determină *efectul* (maturizarea printr-o experiență). Ca exercițiu introductiv (de actualizare a cunoștințelor), puteți completa următorul tabel care asociază ajutoarele din basm cu probele în care acestea intervin:

proba ajutorul	Aducerea salatelor din grădina ursului	Obținerea nestematelor cerbului	Peșirea fetei Împăratului Roș
Sfânta Duminică	✓	✓	---
Cei cinci „monștri simpatici”	---	---	✓
Calul năzdrăvan	✓	✓	✓

Activitatea este structurată în șase etape (organizare și desfășurare):

- stabilirea componenței grupelor a câte 5–6 elevi;
- repartizarea unui episod/secvențe din basm pentru fiecare grupă, în ordinea desfășurării acestora (se urmărește relația cauză–efect):
 - grupa 1** — pornirea în călătorie și trecerea podului;
 - grupa 2** — rătăcirea fiului de crai în *pădurea-labirint*;
 - grupa 3** — aducerea salatelor din grădina ursului;
 - grupa 4** — obținerea nestematelor cerbului „solomonit”;
 - grupa 5** — peșirea fetei Împăratului Roș pentru căsătoria Spânului.
- stabilirea, în cadrul fiecări grupe, a cauzelor ce au generat efectul;

	<ul style="list-style-type: none"> construirea diagramei cauzelor și a efectului, conform graficului: <p>Evaluarea se poate realiza prin feedback oferit celor șase grupe (și individual fiecărui membru în parte), pe tot parcursul completării diagramei.</p>
Extinderi sau dezvoltări ale activității	<p>Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți <i>particularități de construcție a unui personaj</i> într-un basm cult studiat. În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales; – evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate; – analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale basmului cult studiat, semnificative pentru construcția personajului ales (acțiune, conflict, modalități de caracterizare, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.).

Resurse bibliografice	<ul style="list-style-type: none"> • Ilie, Emanuela, <i>Didactica limbii și literaturii române</i>, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2020 • Pamfil, Alina, <i>Didactica literaturii. Reorientări</i>, Grup Editorial Art, București, 2016 • Sâmihaian, Florentina, <i>O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru elevi și profesori</i>, Grup Editorial Art, București, 2014
III. Comentarii și observații	
Alte aspecte utile de împărtășit cu privire la realizarea activității de învățare	În proiectarea acestei activități, profesorul trebuie să aibă în vedere avantajele și limitele aplicării metodei. Un avantaj îl constituie activarea participanților, care îmbină cooperarea (în interior) și competiția (în exterior). Concluziile la care ajunge fiecare grupă revelează specificul elementelor care au condus la stabilirea particularităților de construcție a personajului. Limitele constau în dificultățile de completare a diagramei, depășite cu ajutorul profesorului.

Model 3

I. Informații generale	
Titlul activității de învățare	Receptarea critică a romanului <i>Ion</i> , de Liviu Rebreanu (cu accent pe construcția personajului central)
Disciplina	Limba și literatura română
Clasa	a X-a (curriculum diferențiat de tip B – filieră teoretică, profil umanist)
II. Prezentarea activității de învățare	
Competența generală	3. Argumentarea în scris sau oral a unor opinii în diverse situații de comunicare

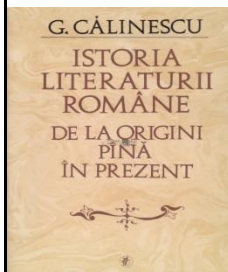
Competența specifică	3.2. Compararea unor argumente diferite pentru formularea propriilor judecăți de valoare
Domeniu de conținut	Literatură (autor canonic Liviu Rebreanu)
Conținutul științific	Dosarul critic
Condiții necesare desfășurării activității	Activitatea se bazează pe interacțiunea elev↔elev, respectiv elev↔profesor. Colectivul trebuie organizat astfel încât să nu permită o segregare a elevilor pe anumite criterii (social, valoric etc.).
Contextul de învățare	Lecția se desfășoară în sala de clasă (<i>in situ</i>), cu participarea fizică a elevilor. Fragmentele extrase din critica literară pot fi proiectate pe ecran ori tablă interactivă pentru întreaga clasă sau distribuite prin intermediul unor fișe individuale de lucru.
Timpul alocat	50 de minute
Descrierea specifică a activității de învățare	<p>Citește cu atenție următoarele secvențe, pentru a compara modul în care cele trei perspective critice se raportează la personajul eponim al romanului „Ion”:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Ion e expresia instinctului de stăpânire a pământului, în slujba căruia pune o inteligență ascuțită, o viclenie procedurală și, mai ales, o voință imensă; nimic nu-i rezistă; în fața ogorului aurit de spice e cuprins de beția unei înalte emoții și vrea să-l aibă cu orice preț. Cum dragostea devine și ea o armă călită în vâlvătaia acestui foc ce-l încinge, prinsă la mijloc, în epica luptă pentru pământ dintre Ion și socru-său, Vasile Baciuc, biata Ana e o tragică victimă. În luptă, omul nobil și milos dispare, pentru a nu lăsa decât fiara, așa că cele două voințe se încordează în sforțări uriașe ce ar fi meritat un obiect mai vrednic, în loc să se consume pentru câțiva bulgări de pământ, simbol al zădărniciiei</i>

omenești. Dacă în Ion se simte, poate, voința de a crea o figură simbolică, mai mare decât natura, ce depășește tendința spre nivelare a naturalismului, în toți ceilalți eroi — atât de numeroși — sunt păstrate cu rigurozitate legile obiectivității.

E. Lovinescu,

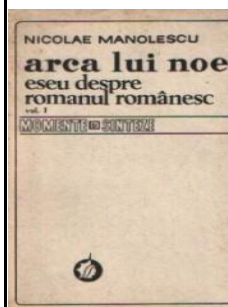
Istoria literaturii române contemporane (1926–1929)

- Ion nu este inteligent și prin urmare nici ambițios. Ar fi putut să se smulgă din locul nașterii sale, să facă o carieră orășenească. El vrea însă pământ. Dorința lui nu e un ideal, ci o lăcomie obscură, poate mai puternică decât a altora, dar la fel ca a tuturor. [...] Ion nu este însă decât o brută, căreia șiretenia îi ține loc de deșteptăciune.

G. Călinescu,

Istoria literaturii române de la origini până în prezent (1941)

- Nivelul conflictului fiind acela natural–biologic, omul psihologic sau moral nu au ce căuta aici. A vedea în Ion viclenia ambițioasă (un «erou stendhalian, spune E. Lovinescu, în limitele ideăției lui obscure și reduse») sau brutalitatea condamnată e la fel de greșit, căci implică un criteriu moral. Ion trăiește în preistoria moralei, într-un paradis foarte crud, el e așa zicând bruta ingenuă. Caracteristic lui Rebreanu nu e de altfel un senzualism ce exclude realitatea. Raporturile între indivizi sunt la fel de posesive ca și acelea dintre om și mediul lui natural. Ion sau Petre Petre posedă lumea în sensul că participă la ea prin toate simțurile.

Nicolae Manolescu,

Arca lui Noe. Eșeu despre romanul românesc (1980)

Analiza secvențelor se va face prin metoda cubului. Fețele cubului sunt prezentate desfășurate ca în figura de mai jos. Fiecare verb de comandă va fi proiectat pe câte o fațetă, presupunând o abordare

	<p>distinctă a dosarului critic:</p> <p>Sarcini de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • descrie comportamentul lui Ion al Glanetașului; • compară personajul Ion cu alte personaje; • asociază o trăsătură a personajului cu o secvență; • analizează una dintre deciziile lui Ion; • aplică personajului un criteriu de evaluare; • argumentează dacă strategia personajului Ion este corectă. <p>Răspunsurile vor fi notate pe tablă sau pe o foaie de flip-chart, pentru a formula ulterior concluziile discuției.</p>
<p>Extinderi sau dezvoltări ale activității</p>	<p>Realizează un portofoliu cu tema <i>Receptarea critică a romanului „Ion”</i>, în care să incluzi, pe lângă punctele de vedere <i>canonice</i> (G. Călinescu, E. Lovinescu, N. Manolescu) și alte opinii exprimate de-a lungul timpului în critica literară. Utilizează, în acest sens, următoarele repere bibliografice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crohmălniceanu, Ovid S., <i>Cinci prozatori în cinci feluri de lectură</i> • Muthu, Mircea, <i>Liviu Rebreanu sau paradoxul organicului</i> • Sasu, Aurel, <i>Liviu Rebreanu, sărbătoarea operei</i> • Săndulescu, Alexandru, <i>Introducere în opera lui Liviu Rebreanu</i> • Vianu, Tudor, <i>Arta prozatorilor români</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Vlad, Ion, <i>Lectura prozei</i> • Zăciu, Mircea, <i>Ca o imensă scenă, Transilvania</i>
Resurse bibliografice	<ul style="list-style-type: none"> • Călinescu, G., <i>Istoria literaturii române de la origini până în prezent</i>, ediție facsimil, Editura Semne, București, 2008 • Lovinescu, E., <i>Istoria literaturii române contemporane</i>, vol. II, Editura Minerva, București, 1981 • Manolescu, Nicolae, <i>Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc</i>, vol. I, București, 2008
III. Comentarii și observații	
Alte aspecte utile de împărtășit cu privire la realizarea activității de învățare	Scopul activității este acela de a activa cât mai multe tipuri de operații cognitive: stimularea cunoștințelor empirice (identificare, descriere), abilități intelectuale (ordonare, clasificare, relaționare), raționamente inductive și deductive, capacitatea de a formula argumente, de a exprima puncte de vedere sau de a emite judecăți de valoare proprii.

Exemplu de activitate didactică în sistem *blended learning*

Competențe specifice	2.3. Identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul poetic
Conținuturi asociate	Vârste ale poeziei. Momente ale evoluției poeziei în literatura română
Organizare	<p>Etapa asincron</p> <p>Elevii primesc, prin intermediul aplicației Google Classroom, Adservio sau prin oricare alta, utilizată în mod recurent ca mediu comunicațional și educativ, o sarcină de lucru: să caute pe internet pictura lui Francesco del Cossa (Ferrara, 1436 – Bologna, 1478), <i>Annunciazione</i>, să identifice unde este aceasta păstrată și să scrie despre ea o scurtă prezentare (10-15 rânduri), în care să explice semnificația acesteia și ce li se pare surprinzător în ea. Sarcina de lucru va sublinia necesitatea ca rezolvarea să fie personală, fără căutarea unor analize pe internet sau din alte surse.</p>

	<p>Sursa tabloului: https://skd-online-collection.skd.museum/Details/Index/246606</p> <p>Anexa 1</p> <p>Etapă față în față Etapă față în față are loc în sala de clasă și este modelată ERR(E).</p> <p>Etapă asincron Pentru etapa de extindere, se poate stabili o sarcină de lucru anunțată la finalul lecției.</p>
Resurse de lucru	<p>– fișele de lucru</p> <p>– aplicațiile Google Classroom, Adservio, Zoom, Padlet</p>
Parcurs didactic: Activități de învățare/evaluare	<p>Demers asincron (aproximativ 20') – activitate individuală, cu o zi înaintea lecției</p> <p>– lectura citatului;</p> <p>– răspunsul la cerința dată.</p> <p>Lecția: demers sincron (50') – activitate frontală alternată cu activitate pe grupe</p> <p>Evocare (5'): În etapa de evocare, profesorul va solicita câtorva elevi să prezinte rezolvarea sarcinii asincron. După discuții, profesorul va explica faptul că în cartea „Nu vedeți nimic”, Daniel Arasse, plecând de la premisa că ceea ce credem noi că vedem într-un tablou nu este neapărat și ceea ce sugerează cu adevărat imaginile, ci, mai curând, o influență a interpretărilor clasice, acceptate fără dubiu, arată cum o pictură își poate schimba înțelesul dacă nu cădem în capcana unei priviri de suprafață și dacă reușim să acordăm imaginilor o simbolistică ce nu a fost luată în calcul de interpretările canonice. În tabloul analizat, privirea melcului este cea care orientează un demers de receptare inedit: gasteropodul este simbolul unei priviri oarbe.</p> <p>Vom încerca astăzi să privim și noi înspre câteva texte, încadrabile în genul liric – canonic vorbind – fără a fi neapărat captivi ai canoanelor, nici de teorie, nici de istorie literară.</p>

Realizarea sensului – (40’):

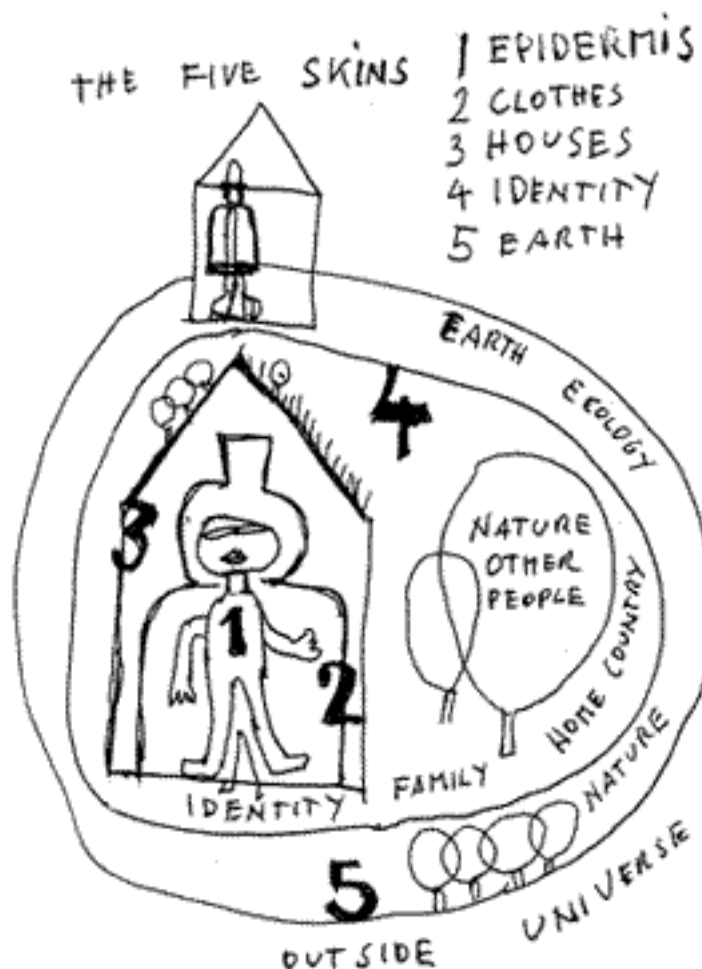
Prezentarea scenariului de lucru: -5’

Fiecare grupă va acoperi cinci nivele/„pieile” textelor. Pe fiecare fișă de lucru, sarcinile sunt particularizate.

Aveți libertatea de a reprezenta sarcina pe foile de flipchart cum doriți, fie cuminte, clasic, enumerând rezolvările, fie grafic, imagistic etc.

La final, veți avea un raportor, care va explica în 2-3 minute rezultatele.

- Elevii primesc perechile de texte corespunzătoare culorilor alese și primesc sarcinile de lucru. Munca se va desfășura conform unui scenariu desprins din schema propusă de Hundertwasser – pictorul rege cu cinci piei, fiind direcționați să identifice schema la adresa: https://hundertwasser.com/en/applied-art/apa382_mens_five_skins_1975
- Prima piele: EPIDERMA – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv
- Cea de-a doua piele: HAINELE – forma poeziilor
- Cea de-a treia piele: CASA OMULUI – nivelul lexical, morfologic, stilistic
- Cea de-a patra piele: IDENTITATEA – inovațiile aduse
- Cea de-a cincea piele: OMENIREA – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare

Fiecare grupă primește materialele-suport (activitate pe grupe); **Anexa 2**
 Profesorul va trece pe la fiecare grupă și va oferi explicații suplimentare – 15’;

- Raportarea grupelor 15’

Fiecare grupă va pregăti răspunsurile pe coli, care vor fi afișate și explicate/completate.

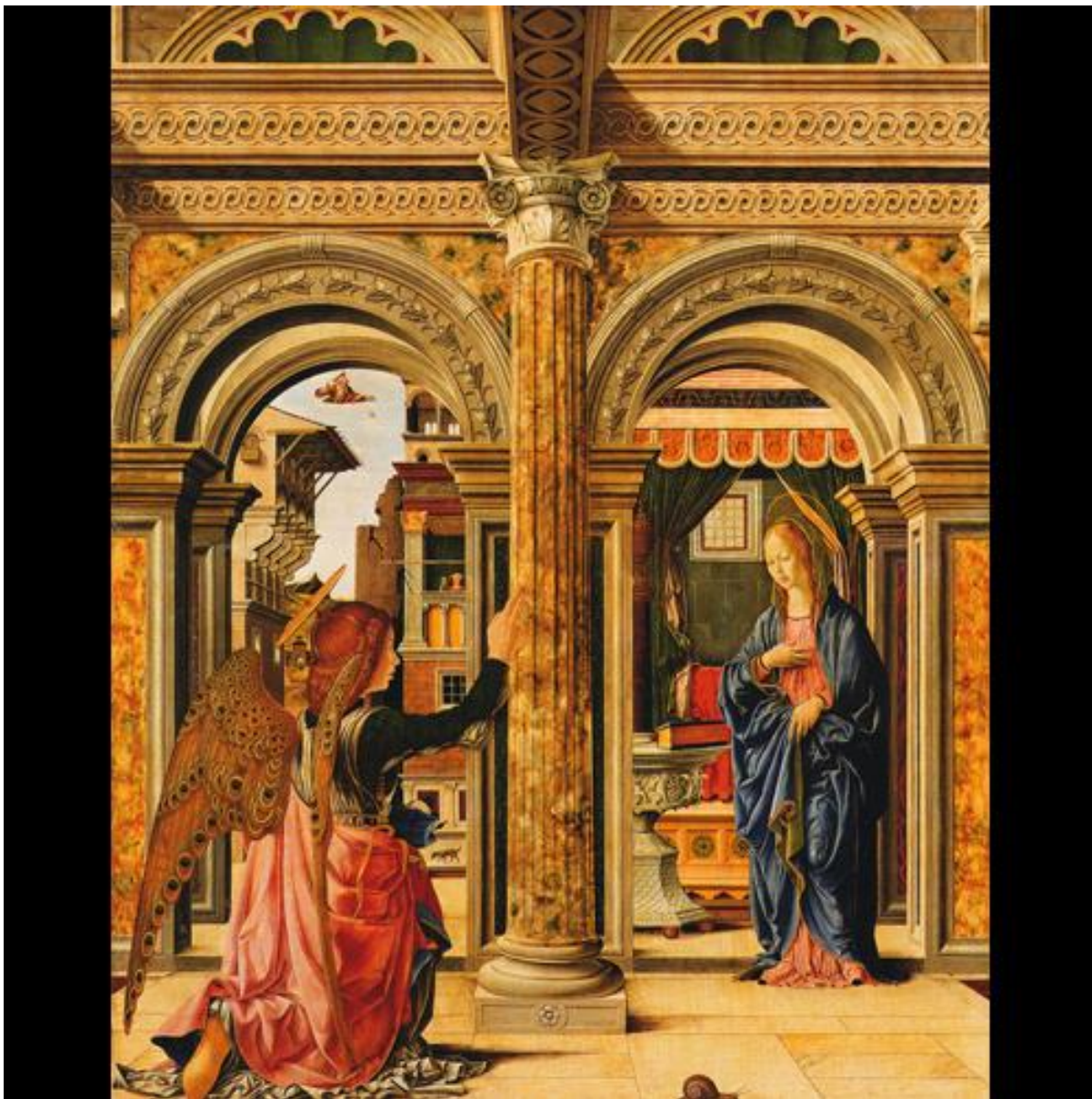
- Fixarea, prin intervenția profesorului cu privire la sensul culorilor: 5’
 - **Prima vârstă** a poeziei: **albul** – începuturi ale literaturii, totul este posibil, dar totul e încă foarte naiv; albul suportă orice;
 - **A doua vârstă** a poeziei: **roșul** – poezia pasiunii, a patimii, a exaltării etc.;
 - **A treia vârstă** a poeziei: **violetul**, combinație între frigidul albastru și pătimașul roșu – poezie dezabuzat-ironică;
 - **A patra vârstă** a poeziei: **verdele** – poezie a vitalismului, într-o

	<p>explozie a expresiei, a efuziunii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - A cincea vârstă a poeziei: galbenul – o ipostază estetică a urâtului; culoarea geloziei, o poezie a temperamentului coleric, a suspiciunii etc. - A șasea vârstă a poeziei: albastrul – poezie a formalului, a structurilor reci, calme, matematice; a spiritului înalt, a căutării purității în artă; <p>Toate culorile se dovedesc în final a fi <i>subminate</i> în ipostazele lor unilaterale și <i>integrate</i> într-o formulă de curcubeu: deschiderile și relecturile unei vârste integratoare, care intră în dialog cu celelalte (poeziile puse în oglindă, ale anilor de după 1980) etc.</p> <p>Reflecție (5')</p> <p>Realizarea unei definiții a poeziei sub forma unui cvintet</p> <p style="text-align: center;">poezia adjectiv+adjectiv gerunziu+gerunziu+gerunziu patru cuvinte = o stare un cuvânt = însușirea esențială</p> <p>Ne întoarcem la privirea melcului: arta (pictură, poezie, muzică ...oh, am uitat de muzică?) e o interfață a realității. Privim și vedem în funcție de ceea ce interiorizăm ca valoare culturală.</p> <p>Etapă asincron</p> <p>Identificare a câte unui compozitor și a unei piese muzicale pe care să o asocieze celor șapte vârste ale poeziei. Realizarea unei scurte prezentări a compozitorilor aleși (maximum 20 de rânduri), cu link-uri către piesele muzicale ilustrative sau inserții de secvențe audio.</p> <p>Rezultatele pot fi încărcate pe Padlet sau pe orice platformă on-line, iar câțiva elevi le pot prezenta la începutul orei următoare.</p>
--	---

Anexa 1

Francesco del Cossa (Ferrara, 1436 – Bologna, 1478)

Annunciazione (Bunavestire), ulei pe pânză, 137×113 cm, Dresda

Anexa 2

Grupa albă

Sania (1868)

de Vasile Alecsandri

Zi cu soare, ger cu stele! ... Hai, iubită, la primblare.
Caii mușcă-a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuța, cuib de iarnă, e cam strâmtă pentru doi...
Tu zâmbești?... Zâmbirea-ți zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuiește; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scânteii.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud câini la vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunț mărgăritar
Saltă-o veveriță mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie;
Crengile-aninate-n cale ning steluțe și se-ndoaie.
Iată-o gingașă mlădiță cu șirag de mărtişori...
Tu o rupi? ... Ea te stropește cu fulgi albi răcoritori.

Zi cu soare, ger cu neguri, hai, iubită, la primblare (2011)

de Ioan Es. Pop

Zi cu soare, ger cu neguri, hai, iubită, la primblare.
Caii mușcă-a lor zăbale într-o rece nemișcare;
săniuța, cuib de iarnă, e prea strâmtă pentru doi,
dar, acolo unde mergem, noi de-aici nu vom fi noi.

Prima vârstă a
poeziei

printr-un geam îngust de gheață strecura-ne-vom în veac,
vom vâsli spre începuturi, ca înspre un fund de sac,
unde timpul șade încă ghem și nedesfășurat,
iar de moarte nu se știe, căci nici viață n-a viat.

sau vrei poate să ne-ntoarcem, s-o luăm spre viitor?
Să vedem cum toate cele ce ne înconjoară mor?
Să urcăm, bătrâni și singuri, în calești fără de cai
Ș-apoi să ne folosească veacul acela drept cobai?

aid' mai bine iar în casă, că-n troiene nu-i cărare.
Ferecați în lumea mică și feriți de lumea mare,
Ne vom face frați cu cariul, ucigaș fără simbrie,
Și vom ronțai cu dânsul largi bucăți de vecinicie.

*

Prima piele: **EPIDERMA** – prima impresie/reacție
Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la
tema acesteia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: **HAINELE** – forma poeziilor
Rimă:
Măsură:
Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: **CASA OMULUI** – nivelul lexical, morfologic, stilistic
Comentați:

1. rolul punctelor de suspensie din textul lui Alecsandri în construcția sensului poeziei
2. rolul formei populare a interjecției predicative *aid'* din textul lui Ioan Es. Pop

Cea de-a patra piele: **IDENTITATEA** – inovațiile aduse
Față de textul lui Alecsandri, textul lui Ioan Es. Pop.....

Cea de-a cincea piele: **OMENIREA** – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare.
Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Alecsandri:

1. poezia surprinde o trăire pasională a iubirii;
2. poezia este o descriere de natură, în care accentul cade pe detaliile cadrului;
3. iubirea este un element secundar;
4. implicarea afectivă este puternică;
5. ochiul celui care descrie nu se întoarce înspre sine;

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația culorii): **OBIECTIVITATEA DESCRIERII.**

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Ioan Es. Pop:

- **ironie**; sarcasm; pasiune; exaltare; plictiseală; depresie; **joc**

Grupa roșie

Ce e amorul? (1879)

de Mihai Eminescu

Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.

De-un semn în treacăt de la ea
El sufletul ți-l leagă,
Încât să n-o mai poți uita
Viața ta întreagă.

Dar încă de te-așteaptă-n prag
În umbra de unghere,
De se-ntâlnește drag cu drag
Cum inima ta cere:

Dispar și cerul și pământ
Și pieptul tău se bate,
Și totu-atârnă de-un cuvânt
Șoptit pe jumătate.

Te urmărește săptămâni
Un pas făcut alene,
O dulce strângere de mâni,
Un tremurat de gene.

Te urmăresc luminători
Ca soarele și luna,
Și peste zi de-atâtea ori
Și noaptea totdeauna.

Căci scris a fost ca viața ta
De doru-i să nu-ncapă,
Căci te-a cuprins asemenea
Lianelor din apa.

O fotografie (2010)

de Dan Coman

pe de o parte, rămâne frumusețea. o fotografie
cu tine la mare
luminând noapte de noapte
fața unui bărbat obosit,
aplecat peste ecran,
îndepărtând în răstimpuri musculița de casă
atrasă și ea de soarele puternic al litoralului
românesc.
frumusețea rămâne. o fotografie de vară salvată-n
calculator.
nimic real, o femeie superbă
de mărimea unei lăcuste îndepărtându-se pe nisip.
și o lumină roșcată
ieșind doar pe jumătate din monitor
înconjurând fruntea ridată
făcând-o să pară un ghiveci înflorit.
pe de altă parte, viața. soare blând de primăvară
încălzind orașelul din nord. moralitatea,

**A doua vârstă
a poeziei**

grija față de cei dragi, cursurile de logică la
cel mai tare liceu.
firi sentimentale, dragoste,
respect și obișnuință. și o pasăre înaltă,
un fel de flamingo tăcut
planând îndelung deasupra unui bărbat care
se întoarce acasă
ca deasupra unui loc părăsit.

Prima piele: **EPIDERMA** – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv
Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la
tema acestuia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: **HAINELE** – forma poeziilor
Rimă:
Măsură:
Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: **CASA OMULUI** – nivelul lexical, morfologic, stilistic
Comentați:

1. rolul interogației (să pun oare al utilizării persoanei a doua singular ca formă de adresare?) din textul lui Eminescu în construcția sensului poeziei;
2. semnificația absenței majusculilor în textul lui Dan Coman.

Cea de-a patra piele: **IDENTITATEA** – inovațiile aduse
Față de textul lui Eminescu, textul lui Dan Coman

Cea de-a cincea piele: **OMENIREA** – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare

Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Eminescu:

1. poezia surprinde intensitatea manifestării unui sentiment;
2. accentul cade pe elementele care particularizează cadrul, pe detalii exterioare;
3. elementele de natură, terestră și cosmică, sunt exterioare trăirii;
4. confesiunea, eul se află în prim plan;
5. cadrul natural se armonizează cu trăirile eului;

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația culorii): INTENSITATEA UNEI TRĂIRI SUBIECTIVE.

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Dan Coman:

- ironie; sarcasm; **resemnare**; exaltare; plictiseală; speranță; **blazare**; **rutină**

Grupa violet

Nervi de toamnă (1914)
de George Bacovia

Toamnă ... iar sunt copil,
Prezența mea am pierdut-o ...
Și iar defilează, umil,
Mizeria uitată de cei ce-au cunoscut-o.
Inima, greu, se izbește-n bizare
cadențe ...
Oftică, toamnă și zdrențe...

Despre asta nu, despre aceea nu,
Frunze la vânt...
Hohu,
Și eu am fost pe pământ,
Dar unde-ai fost tu? ...

Sunt iar în orașul enorm.
De cei ce se sting, nimeni nu regreta.
Dorm ...
Toamnă ... și amurguri de jale
Pătează cu o spaimă violetă
Oglinzile publice, murale.

Adio, visul se ascunde ...
Înainte? Înapoi? Oriunde ...

Melodramă provincială (2012)
de Dan Sociu

e septembrie în fața blocurilor
întunecate pe scările umede
puști înfrigurați își trag glugile pe
ochi.
sunt săraci însă au atâta putere
și încă n-o știu. când o să-și dea
seama
o să fie atât de târziu. umbli ani
de zile cu așa o armă la tine,
tinerețea ta, dar suferi ca un câine
și aștepți ca un prost viitorul. când
trec
pe lângă ei și-i văd atât de dezarmați
fantasmez că dacă m-aș putea
întoarce
aș fi rapace. aș lua tot ce-mi place.
dar știu că n-aș face decât să stau pe
scări
umede de bloc cu gluga trasă pe ochi

**A treia vârstă a
poeziei**

Prima piele: **EPIDERMA** – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv
Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la
tema acestuia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: **HAINELE** – forma poeziilor
Rimă, organizare strofică:
Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: **CASA OMULUI** – nivelul lexical, morfologic, stilistic
Comentați:
1. rolul punctelor de suspensie în construcția sensului poeziei lui Bacovia;
2. semnificația absenței majusculilor în textul lui Dan Sociu.

Cea de-a patra piele: **IDENTITATEA** – inovațiile aduse
Față de textul lui Bacovia, textul lui Dan Sociu.....

Cea de-a cincea piele: **OMENIREA** – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă
integratoare
Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Bacovia:

1. poezia surprinde un cadru urban întunecat, depresiv;
2. cadrul exterior nu influențează trăirile eului;
3. starea generală este indusă prin sugestii;
4. senzația generală este de absență a salvării, de angoasă;
5. muzicalitatea stridentă a textului are un corespondent intern, la nivelul imaginilor poetice.

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația
culorii): GOL EXISTENȚIAL.

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Dan Sociu:

- ironie; sarcasm; **ratăre**; exaltare; **plictiseală**; egoism; **blazare**; **rutină**

Grupa verde

Pământul (1919)

de Lucian Blaga

Pe spate ne-am întins în iarbă: tu și eu.

Văzduh topit ca ceara-n arșița de soare

curgea de-a lungul peste miriști ca un râu.

Tăcere apăsătoare stăpânea pământul

și-o întrebare mi-a căzut în suflet până-n fund.

N-avea să-mi spună
nimic pământul? Tot pământu-acesta
neîndurător de larg și-ucigător de
mut,
nimic?

Ca să-l aud mai bine mi-am lipit
de glee urechea – îndoielnic și supus

–

și pe sub glee ți-am auzit
a inimei bătaie zgomotoasă.

Pământul răspundea.

Dormi (2010)

de Teodor Dună

există un loc departe de aici în ceruri

acolo sunt altfel de trandafiri

ei cresc atât de mult încât pot

acoperi

și jumătate din cerurile mai

îndepărtate

dar o jumătate de cer niciodată nu
e puțin

o dată la o mie de ani ei se umplu
de rouă

roua acestor trandafiri e la fel de
adâncă precum mările

dacă privești prin ea oricare

margină a cerului se apropie

pare că oricând poți strânge în

palme cerul

abia îți mai pot vorbi abia mai pot

așa că dormi acum dormi cum

doarme roua în trandafiri

Prima piele: **EPIDERMA** – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv

Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la tema acestuia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: **HAINELE** – forma poeziilor

Rimă, organizare strofică:

Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: **CASA OMULUI** – nivelul lexical, morfologic, stilistic

Comentați:

1. rolul interogațiilor în construcția sensului poeziei lui Blaga;
2. semnificația absenței majusculilor în textul lui Teodor Dună.

Cea de-a patra piele: **IDENTITATEA** – inovațiile aduse

Față de textul lui Blaga, textul lui Teodor Dună

Cea de-a cincea piele: **OMENIREA** – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare

Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Blaga

1. poezia surprinde un cadru natural profund spiritualizat;
2. cadrul exterior nu influențează trăirile eului;
3. ființa umană este în relație de consubstanțialitate cu universul;
4. senzația generală este de absență a salvării, de teamă;
5. ceea ce caracterizează raporturile eului cu lumea este vitalismul;

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația culorii): **VITALISM EXISTENȚIAL**.

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Teodor Dună:

- ironie; sarcasm; **spiritualizare**; exaltare; plictiseală; **transcendere**; blazare; **echilibru**

Grupa galbenă

La popice (1931)

de Tudor Arghezi

O palmă grea i s-a lipit pe gură.
În creștet pumnul puse-o lovitură.
Bocancul îi ajunse până-n mațe.
O clipă, văzu numai stele și ațe –
Și șovăie pe un călcâi.
„A ! vrei să birui și ai dat întâi!”
Se-nțepeni din umeri, din bărbie,
Spinarea piatră și-o făcu. Ce-o fi să fie!
Sumese mânăca și scoase
Două brațe cu pulpele groase,
Scrise cu slove și horbote albastre.
Dârdâia podina sub mesele noastre.
Ceasul se făcu înfricoșat.
Lungindu-se scurtul, cel lung s-a cocoșat
Și furnicau toți ochii, fierbinți.
Încă un pumn! Dar fu primit în dinți,
În ascuțișul colților câinești,
Și zdrelit ca de dălți, la dești.
Dacă-ncepe ghiontul să te doară,
Lungule, ne faci de ocară.
O săritură înapoi:
Venea scurtul, vâlvoi,
Ca un arici, hotărât să înfrunte
Vijelia namilei din munte.
Scurtul l-a și mușcat
De musteață
Și a scuipat
Sânge din ea, cu mătreață.
- „Puneți mâna, mă ! Veniți încoace!”
- „Lasă, bă! că bine-i face!”

Scurtul îi sfâșiasse buza celui lung.
Acu-i acu! Se mai ajung,
Se mai lovesc, se-mpung :
Lungul se prăvale. Îl izbi și-n beregată
O margine de gheată.
Se scoală-mpleticit
Și pune mâna pe cuțit.
La o parte, faceți-le loc!
Dar lungul nu are noroc,
Căci scurtul, jerpelit și rămas în cămașe,
Îl rupe de boașe.
Și toată pricină
Fusese Gherghina.

Bătaia (2010)

de Ion Mureșan

„Ți-am fost ca un frate, mă, porcule,
ți-am adus flori când te-ai însurat,
ți-am fost martor la divorț și tu...”
Mai mult nu aud, căci bucătăreasa dă muzica mai tare,
dar îl văd pe celălalt cu lacrimi în ochi,
cum se întinde peste masă și sărută mâinile omului cu cravată,
cum dă din cap în semn că da, da, da s-a stabilit, e un porc.

Apoi pleacă fruntea și brusc pare că e într-un oraș îndepărtat,
stă pe o terasă galbenă și prăfuită, privește cerul
și nu știe cum să încheie o scrisoare către binefăcătorul său,
deci scrie: „Cu dragoste și cu recunoștință veșnică, Grigore”.

În omul cu cravată parcă a intrat dracul.
Îl prinde pe celălalt de nas și-i ridică fața:
„Ia, să-ți mai văd ochișorii de rahat!”, zice.
Apoi îl ia de-o ureche și-l scutură de-i zboară basca din cap,
îi toarnă rachiu pe chelie și i-o șterge cu șervețelul boțit

și iar îl scutură de ureche
și-și smulge un nasture de la haină, îl pune-n pahar
și îl dă chelului să-l înghită, ca pe o aspirină.
„Lasă-l, domnu' inginer, pe amărâtul ăla în plata Domnului!” – strigă chelnerul,
dar parcă a intrat dracul în domnu' inginer:
„Tu ce te bagi, mă, e prietenul meu, cheluțul, și fac ce vreau cu el!”
Îl prinde iar pe cheluț de urechi și-l scutură,
Apoi îl sărută apăsător pe gură,
apoi face un pas înapoi,
ca și cum ar vrea să-l admire
și-i dă un pumn în nas, cu toată puterea.
Plici! face capul cheluțului pe ciment.
„L-ai mâncat fript – zice chelnerul – l-ai mâncat fript, uite
cum îi bulbucă sângele pe nas!”

Brusc, cheluțul e de trei săptămâni în sanatoriu, stă pe balcon
înfășurat în păături din păr de cămilă, privește munții înzăpeziți,
își aprinde o țigaretă "Maria Mancini" și meditează:
Trebuie să ne îmbrăcăm mereu în negru,
să avem relații sobre și formaliste cu oamenii,
să cinștim viața și moartea, da, da, viața și moartea
și progresul!

În omul cu cravată parcă a intrat dracul:
rade cu palma de pe masă scrumiera, sticla cu vodcă, paharele,
scoate un briceag din buzunar și strigă cu glas pițigăiat:
„Mă, io-s reîncarnarea lui Hegel și a fraților Petreus
într-o singură persoană, mă, nu vă puneți cu mine!”
„Hegel, Hegel, Petreus, da, da!
Hegel, Hegel, Petreus!” ,
boscorodește bătrânul de la masa mea,
pe sub pălăria de fetru,
și mă învâluie cu o privire albastră ca marea,

și ridică halba și mi-o trăznește în cap.

„Admirabil, absolut admirabil!”, îl mai aud apoi de sub masă.

[...]

Acum nu mai stă nimeni pe scaune,

căci scaunele zboară din perete-n perete,

și sticle dulci și firave pahare ca pulpa de adolescentă, zboară

în stoluri lungi și ciripesc, și pleoscăie ca peștii,

și gemete și bufnituri și oftaturi se-aud de parcă

un zeu și o zeiță ar face dragoste-n grădini îndepărtate.

Și toți dansează peste cioburi, doi și cu doi și-n grupuri,

și-n mijloc domnul inginer și chelnerul desculț la un picior, se pupă. Și zice chelnerul:

„Ai mână grea!”. Și

zice inginerul: „Dar și tu, pocnești cu competență amăsurată!

Dau eu un rând!”

Și dansul încetează.

Acum ei nu se mai cunosc,

căci dintr-o dată sunt cu mult mai tineri

și apoi orașul în care beau e atât de neînsemnat

că din greșeală a fost înscris pe harta altei țări,

țară, la rândul ei, atât de neînsemnată

încât geografi au înscris-o pe harta unui continent aiurea

unde-au găsit un loc mai liber pe un fir de apă

ceva mai depărtat de țările din preajmă.

„Pss, pss!”, sub masa de alături

cheluțul se șterge pe față cu mâneca de sângele închegat.

„Pss, pss!” și îmi zâmbește fericit și-mi trage cu ochiul.

Cu ochiul stâng, o dată.

Cu ochiul drept, o dată.

Prima piele: EPIDERMA – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv

Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la tema acesteia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: **HAI NELE** – forma poeziilor

Organizare formală:

Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: **CASA OMULUI** – nivelul lexical, morfologic, stilistic

Comentați rolul semnelor citării în cele două texte.

Cea de-a patra piele: **IDENTITATEA** – inovațiile aduse

Față de textul lui Arghezi, textul lui Ion Mureșan

Cea de-a cincea piele: **OMENIREA** – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare

Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Arghezi:

1. poezia surprinde o umanitate marginală, dezumanizată;
2. Arghezi ridiculizează ipostazele ratării;
3. este surprins un univers în care valorile sunt primare, liminale;
4. perspectiva este de condamnare, de respingere;
5. imaginarul poetic este concret, lipsit de abstracțiuni;

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația culorii): **ESTETIZAREA URÂTULUI**.

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Ion Mureșan:

- ironie; sarcasm; **teatralizare**; exaltare; **empatizare**; transcendere; **ratare**; echilibru

Grupa albastră

Sonet CLXXIX (20) (1955)

de Vasile Voiculescu

Îmi spui zaraf? Schimb versuri pe-o dragoste de aur?
Pentru-ai iubirii tale ducați îți dau sonete?
Viclean, îți iau aleanul și dorul amanete,
Cu camătă închise-n avarul meu tezaur?
De-ai știi! fiecă slovă ce-ți scriu ți-ar fi mai scumpă
Ca mii de nestemate din frunțile regești;
Cutezător scafandru-n oceanele cerești,
Zvârl duhul meu din duhul etern să ți le rumpă ...
Și nu mă plâng că poate iubirea ta mă-nșală,
Nu cat de-i mincinoasă moneda ce-mi strecuri,
Că simt ce grea și seacă îmi sună uneori,
Și nici nu zgârii plumbul sub calpa poleială,
Ci smulg tăriei verbul de dincolo de fire,
Și orice vers ce-ți dăruie i-un fir de nemurire.

*** (1983)

de Mircea Cărtărescu

Pentru artist femeia nu-i femeie,
ci mai degrabă seamănă-a bărbat,
căci harul lui abia atunci scânteie
când de-un surâs se lasă fecundat.
Abia atunci gândirea sa adâncă
rămâne grea, și plină e de rod
când luntrea i se sparge ca de-o stâncă
în țândări, de al rochiei izvod.
Artistul e-a domniței lui mireasă
și-n grele chinuri naște mintea sa;

A ȘASEA VÂRSTĂ
A POEZIEI

deși din carnea lui a fost să iasă,
poemul e asemeni și cu ea.

Pătrunde, deci, din nou în al meu gând,
să-ți nasc copii, ce n-or muri curând!

Prima piele: EPIDERMA – prima impresie/reacție stârnită de texte, succesiv

Formulați în 2-3 rânduri impresia personală despre primul text. Referiți-vă la tema acesteia și la motivele care i se asociază.

Cea de-a doua piele: HAINELE – forma poeziilor

Organizare formală (versuri, strofe, rimă, măsură):

Veșmintele sunt clasice sau nonconformiste?

Cea de-a treia piele: CASA OMULUI – nivelul lexical, morfologic, stilistic

Comentați:

1. rolul interogațiilor din primul text;
2. rolul exclamației din al doilea text.

Cea de-a patra piele: IDENTITATEA – inovațiile aduse

Față de textul lui Voiculescu, textul lui Cărtărescu.....

Cea de-a cincea piele: OMENIREA – interiorizarea sensului, dintr-o perspectivă integratoare

Alegeți dintre următoarele variante care orientează sensul poeziei lui Voiculescu:

1. poezia este un instrument pentru manifestarea iubirii;
2. Voiculescu idealizează iubirea;
3. Voiculescu idealizează arta;
4. ascetismul formal al textului este contrazis de trăirea mistuitoare;
5. arta este mai presus decât iubirea;

Cuvânt/sintagmă cheie (se va indica la final, de către profesor, odată cu explicația culorii): REVITALIZAREA AUTENTICĂ A UNOR TIPARE.

Indicați cuvintele care se potrivesc poeziei lui Ion Mureșan:

- **ironie**; sarcasm; exaltare; empatizare; **joc**; transcendere; **demistificare**; echilibru

Exemple de evaluare formativă

Prin evaluarea formativă este monitorizat progresul elevului, modul în care se formează competența, fără ca acesta să primească notă. Informațiile obținute în urma acestui tip de evaluare sunt utilizate pentru adaptarea predării și a învățării, în vederea reglării modului de formare a competenței vizate (Black & Wiliam 1998; Boston 2002; Cowie & Bell 1999; Snowman & Beihler 2000, Stoica, 2001). În acest sens, evaluarea formativă vine în întâmpinarea nevoilor de învățare ale elevului, prin identificarea aspectelor pe care le face corect și independent și dezvoltarea acestora, dar și a proceselor, acțiunilor care necesită îmbunătățire, corijare, îndrumare. Evaluarea formativă sau evaluarea pentru învățare (chiar dacă nu sunt sinonime totale), diferită de evaluarea, își atinge scopul doar atunci când influențează învățarea și produce progres (Atkins et al. 2001; Keeley, 2008). Pe lângă acesta, are un rol esențial în formarea metacogniției, în termeni OECD, a competenței de a învăța să înveți.

Un aspect foarte important ce trebuie avut în vedere constă în faptul că în gimnaziu elevii nu au studiat textul literar din perspectivă structuralistă, și nici genurile și speciile literare, de aceea este important ca profesorul să acorde timp special pentru identificarea trăsăturilor speciilor literare.

Vom prezenta câteva exemple de evaluare formativă pentru unitatea de învățare „Nuvela”.

Având în vedere faptul că în gimnaziu elevii și-au format competențe de receptare a textului epic, cadrul didactic poate valorifica ceea ce știe elevul despre textul epic, despre structurile textuale din care este alcătuit textul epic, pentru a le putea reconfigura în conceptele noi specifice clasei a X-a. În egală măsură, accentul trebuie să cadă pe comprehensiunea, analiza și interpretarea textului literar. Totodată, elevii cunosc textul narativ, instanțele comunicării narative, încă din clasa a V-a, prin urmare profesorul poate sistematiza aceste cunoștințe factuale și procedurale în formarea competenței generale 2 – *folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare*.

Redăm mai jos, competențele și conținuturile din programa de gimnaziu:

Competența generală: Receptarea textului scris de diverse tipuri

Competențe specifice:

- Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale, a temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse
- Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse, aspectul temei, al ideilor și al structurii
- Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple

Conținuturi asociate:

- Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ; cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă; **textul narativ** – narativul literar: acțiune, personaj, timp, spațiu; mijloace de caracterizare a personajului; narativul nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu; narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată); instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje; narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; momentele subiectului/etapele acțiunii; dialogul în textul literar; textul descriptiv (literar/nonliterar);
- Textul epic; texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ).

Pe lângă conținuturile redată mai sus, elevii și-au însușit strategii de comprehensiune și de interpretare specifice textului narativ, respectiv textului epic, precum: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, interpretarea limbajului figurat, interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite; dezbateri pe marginea textelor citite.

Pornind de aici, profesorul poate familiariza elevul cu elemente specifice de teoria literaturii, concepte literare prevăzute în programa de clasa a X-a: genul epic și speciile literare: basmul, cu analiza diferențelor dintre basmul popular și basmul cult, nuvela,

povestirea, romanul, tehnici narative, perspectivă narativă, stilul direct, indirect și indirect liber etc.

Întrucât nuvela este un conținut specific celui de-al doilea modul/al celei de-a doua unități de învățare, iar elevii sunt familiarizați cu genul epic, conceptul literar de noutate va fi specia literară.

Oferim mai jos câteva exemple de itemi care vizează punctual evaluarea unei competențe sau evaluarea modului în care elevul și-a însușit cunoștințele asociate competenței.

Competența generală
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competență specifică
2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Conținuturi
- specii epice: nuvela
Itemul propus
Cerință
<p>Notează în dreptul fiecărei afirmații despre nuvelă C, dacă afirmația este corectă, I, dacă afirmația este incorectă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuvela are un singur fir narativ. • Într-o nuvelă, conflictul este întotdeauna istoric. • Ca întindere, nuvela este mai mare decât romanul. • Personajele nuvelei sunt relativ puține și dezvoltate în funcție de importanța lor în încheierea acțiunii. • Conflictul este puternic și poate fi interior sau exterior. • În nuvela „Moara cu noroc”, conflictul interior al lui Ghiță este principal. ...
<p>Răspunsul:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuvela are un singur fir narativ. C • Într-o nuvelă, conflictul este întotdeauna istoric. I • Ca întindere, nuvela este mai mare decât romanul. I • Personajele nuvelei sunt relativ puține și dezvoltate în funcție de importanța

lor în încheierea acțiunii. C <ul style="list-style-type: none"> • Conflictul este puternic și poate fi interior sau exterior. C • În nuvela „Moara cu noroc”, conflictul interior al lui Ghiță este principal. C 		
Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
Răspunde corect la toate cele șase afirmații.	Răspunde corect la trei-patru afirmații.	Răspunde corect la una-două afirmații.

Competența generală
3. Argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare
Competență specifică
3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate
Conținuturi
<ul style="list-style-type: none"> - tehnici de argumentare; - verbe evaluative, adverbe de mod / predicative ca mărci ale subiectivității evaluative; cuvinte cu rol argumentativ; structuri sintactice în argumentare
Cerință
<p>Pornind de la citatul de mai jos, prezentați un argument pro și unul contra referitor la punctul de vedere conform căruia Ghiță nu avea altă opțiune decât să accepte tovarășia lui Lică.</p> <p>„Cârciumarul se află într-o încrucișare de tentații și de mobiluri, care în morală se numește conflict de motivații.</p> <p>Care sunt sensurile de atracție care vectorizează personajul pe direcții neînsumabile? Pe de-o parte, Ghiță trebuie să respecte contractul asumat față de familia sa, a cărei răspundere o poartă, și de care e legat nu numai prin iubire, dar și printr-o relație ce îl definise până atunci ce individualitate, ca esență.</p> <p>Pe de altă parte, Ghiță e legat de opinia publică, de comunitatea satului, față de care el trebuie să figureze ca un om onest, tare și de încredere. [...]</p> <p>În fine, [...] cel de-al treilea mobil al dispersiunii interioare e perspectiva ademenitoare pe care i-o oferă bărbatului sămădăul.” (Magdalena Popescu, <i>Slavici</i>)</p>

Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
Prezintă adecvat, utilizând corect conectori specifici, ambele argumente	Prezintă cu unele ezitări, utilizând parțial corect conectori specifici, ambele argumente	Prezintă superficial, utilizând parțial corect conectori specifici, unul dintre cele două argumente

Totodată, în vederea formării competenței de autoevaluare și pentru dezvoltarea metacogniției, notăm câteva exemple de metode ce pot fi utilizate.

Propoziție, expresie, cuvânt – o modalitate de formare a unui algoritm pentru a reține esențialului unui text.

În urma lecturii textului, elevul trebuie să scrie:

- o propoziție relevantă, care surprinde ideea de bază a fragmentului;
- o expresie/un grup de cuvinte care l-a făcut să fie atent/atență sau care l-a provocat;
- un cuvânt-cheie al fragmentului (care i-a atras atenția).

În grup, apoi, elevii discută alegerile, explicând selecțiile pe care le-au făcut.

În finalul activității, elevii sunt rugați să reflecteze asupra aspectelor notate, identificând:

- ce teme apar;
- ce implicații sau predicții pot fi realizate.

Percepe, cunoaște, anticipează

Trei întrebări de bază îi ghidează pe elevi în această metodă:

1. Ce poate percepe personajul?
2. Ce ar putea să știe sau să creadă personajul despre aceasta?
3. De ce ar putea fi interesat personajul de ceea ce percepe?

Competența generală
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competența specifică
2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate
Conținuturi
- sensuri multiple ale textelor literare - specii epice: nuvelă
Cerință
<p>Pornind de la fragmentul de mai jos, răspunde la următoarele întrebări:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ce percepe Ghiță? 2. Ce ar putea să știe sau să creadă personajul despre aceasta? 3. De ce l-ar putea interesa pe Ghiță ceea ce percepe? <p>„De la Ineu drumul de țară o ia printre păduri și peste țărini lăsând la dreapta și la stânga satele așezate prin colțurile văilor. Timp de un ceas și jumătate drumul e bun; vine apoi un pripor, pe care îl urci, și după ce ai coborât iar în vale, trebuie să faci popas, să adapi calul ori vita din jug și să le mai lași timp de răsuflare, fiindcă drumul a fost cam greu, iară mai departe locurile sunt rele.</p> <p>Aici în vale e Moara cu noroc. Ori din care parte ar veni, drumețul se bucură când o zărește din culmea dealului pleșuv, căci, venind dinspre locurile rele, ea îl vestește că a scăpat norocos, iară mergând spre ele, la moară poate să găsească ori să aștepte alți drumeți, ca să nu plece singur mai departe.</p> <p>Și fiindcă aici se opresc toți drumeții, încetul cu încetul s-a făcut bățatură înaintea morii, și oarecum pe nesimțite moara a încetat a mai măcina și s-a prefăcut în cârciumă și loc de adăpost pentru tot drumețul obosit și mai ales pentru acela pe care noaptea-l apucă pe drum. În cele din urmă, arândașul a zidit cârciuma la un loc mai potrivit, departe de câteva sute de pași de la râuleț, iară moara a rămas părăsită, cu lopețile rupte și cu acoperământul ciuruit de vremurile ce trecuseră peste dânsul.</p> <p>Cinci cruci stau înaintea morii, două de piatră și trei altele cioplite din lemn de stejar, împodobite cu țircălamul și vopsite cu icoane sfinte; toate aceste sunt</p>

semne care-l vestesc pe drumeț că aci locul e binecuvântat, deoarece acolo unde vezi o cruce de aceste a aflat un om o bucurie ori a scăpat altul de o primejdie.

Dar binecuvântat era locul acesta mai ales de când veniseră cârciumarul cel nou cu nevasta lui tânără și cu soacră-sa cea bătrână, căci ei nu primeau pe drumeț ca pe un străin venit din lume, ci ca pe un prieten așteptat de multă vreme la casa lor. Abia trecuseră dar câteva luni după Sf. Gheorghe, și drumeții mai umblați nu mai ziceau că o să facă popas la Moara cu noroc, ci că se vor opri la Ghiță, și toată lumea știa cine e Ghiță și unde e Ghiță, iar acolo, în vale, între pripor și locurile cele rele, nu mai era Moara cu noroc, ci cârciuma lui Ghiță.

Iară pentru Ghiță cârciuma era cu noroc. Patru zile pe săptămână, de marți seară până sâmbătă, era mereu plină, și toți se opreau la cârciuma lui Ghiță, și toți luau câte ceva, și toți plăteau cinstit.”

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
1. Prezintă detaliat informațiile explicite – ceea ce percepe personajul, la nivel senzorial (ce vede, ce aude)	Prezintă schematic informațiile explicite – ceea ce percepe personajul, la nivel senzorial (ce vede, ce aude)	Precizează eliptic informații explicite – ceea ce percepe personajul, la nivel senzorial, dar elevul rămâne la o lectură superficială
2. Prezintă argumentat deducții pe care le-ar putea face personajul (de exemplu: hanul este bine plasat, la o intersecție, departe de lume, drumeții îl apreciază; va avea clienți mulți, este un bun antreprenor/locul a fost părăsit, ceea ce	Prezintă schematic, cu unele divagații, deducții pe care le-ar putea face personajul, dar dă dovadă de înțelegerea textului.	Precizează o semnificație, o deducție pe care ar putea să o facă personajul, dar nu o susține.

în concepție populară, aduce ghinion etc.), dând dovadă de înțelegerea textului.		
3. Prezintă nuanțat motivul pentru care personajul ar putea fi interesat de ceea ce percepe (de exemplu: a luat decizia bună, crede că se va îmbogăți etc.).	Prezintă motivul pentru care personajul ar putea fi interesat de ceea ce percepe, dar are unele ezitări.	Precizează motivul pentru care personajul ar putea fi interesat de ceea ce percepe, dar nu îl susține.

Pasează întrebarea

Metoda le permite elevilor să lucreze în grup și să răspundă la o întrebare referitoare la cele învățate în cadrul lecției. Timp de 4-5 minute, grupa trebuie să răspundă parțial, în scris, la întrebare, apoi, odată cu expirarea timpului, să paseze hârtia cu răspunsul altei grupe, care va completa, corecta, modifica sau va da un alt răspuns pentru aceeași întrebare. Spre deosebire de scurtele dezbateri, metoda oferă posibilitatea de a colecta răspunsurile și de a le analiza, în vederea identificării modului de gândire a elevului, de aplicare a cunoștințelor, a identificării nivelului de formare a competenței.

Competența generală
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competență specifică
2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate
Conținuturi
- sensuri multiple ale textelor literare - specii epice: nuvela
Cerință

Ce însemne folosește Lică pentru a-și etala puterea? Prezintă patru aspecte identificate în capitolul al III-lea din nuvela <i>Moara de noroc</i> de Ioan Slavici.		
Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
Prezintă adecvat patru însemne pe care le folosește Lică pentru a-și etala puterea.	Prezintă adecvat două-trei însemne pe care le folosește Lică pentru a-și etala puterea.	Prezintă schematic un însemn pe care îl folosește Lică pentru a-și etala puterea.
În ce fel își etalează puterea oamenii din zilele noastre? Prezintă patru exemple.		
Descriptori		
Nivel maxim	Nivel maxim	Nivel maxim
Prezintă adecvat patru exemple contemporane.	Prezintă adecvat două-trei exemple contemporane.	Prezintă schematic un-două exemple.

Testul de 1 minut

Pe o foaie de hârtie, în ultimele minute ale lecției, elevii sunt rugați să scrie răspunsuri scurte la următoarele întrebări:

1. Care a fost cel mai dificil moment al lecției/cea mai dificilă noțiune din cadrul acestei lecții?
2. Care este cel mai important lucru pe care l-ai învățat azi?
3. Ce neclaritate mai ai?

Competența generală: 2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competența specifică vizată: 2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Conținutul vizat: <ul style="list-style-type: none"> • particularități ale compoziției în textele narative (incipit, final, episoade/secvențe narative, tehnici narative); • specii epice: nuvela
Item propus
Cerința Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, relația incipit – final în nuvela <i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici.
Exemplu de răspuns așteptat
<p>Un prim element de structură relevant pentru construcția nuvelei este relația dintre incipit și final. Simetria incipit-final este realizată prin vorbele bătrânei soacre, un fel de voce moralizatoare (asemenea corului din tragediile antice), care sintetizează, de fapt, teza morală care validează construcția subiectului: „Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit”. Sub aparența personajului sapiențial, mandatar al experienței de viață, naratorul obiectiv își expune propria viziune despre armonie, cinste și demnitate. Acest preambul gnomic fixează preceptele morale ale nuvelei, anume că omul trebuie să se supună propriului destin și că fericirea este asigurată de echilibrul sufletesc. Astfel, bătrâna reprezintă vocea etică a nuvelei și este adepta statorniciei, a păstrării traiului patriarhal (de aceea se opune luării în arendă a hanului). Cu toate acestea, Ghiță nu ține cont de avertismentul ei. Ciubotarul-cârciumar e omul care hotărăște în numele celorlalți, iar primul său act în desfășurarea nuvelei e tocmai unul de decizie gravă (<i>hybris</i>). Trecând de la meșteșug la comerțul</p>

întemeiat pe câștigul ușor, unde banul și circulația lui – valori nesigure – determină totul, bărbatul ia o decizie curajoasă, aproape aventuroasă și își asumă, implicit, toate riscurile ei.

Finalul o readuce în prim-plan pe bătrână, care încheie simetric nuvela. Replica „Simțeam eu că n-are să fie bine” conferă prologului o notă de anticipare, în timp ce sintagma „așa le-a fost data” ilustrează credința în destin, din care transpare și nota moralizatoare a operei. Avertismentul inițial își confirmă, astfel, valoarea de adevăr universal, de neevitat, în contextul unei lumi ordonate conform unor principii morale solide. Cei doi soți au murit în condiții dramatice, Ana ucisă de Ghiță, iar Ghiță ucis de Răuț, partenerul lui Lică. Hanul de la Moara cu noroc a ars, iar întreaga avere, câștigată atât prin trudă, cât și prin mijloace necinstite, se risipește. Destinul nu iartă. Sunt salvați doar cei inocenți – copiii celor doi soți – și cei virtuoși – bătrâna.

Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
<p>Identifică situația din incipitul nuvelei.</p> <p>Identifică situația din finalul nuvelei.</p> <p>Prezintă relația dintre incipit și final, prin valorificarea nuvelei.</p>	<p>Identifică situația din incipitul nuvelei.</p> <p>Identifică situația din finalul nuvelei.</p> <p>Prezintă superficial relația dintre incipit și final, fără valorificarea nuvelei.</p>	<p>Identifică situația din incipitul nuvelei.</p> <p>Identifică situația din finalul nuvelei.</p>

Competența generală:

2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Competența specifică vizată:

2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ

Conținutul vizat:

- construcția personajelor
- modalități de caracterizare a personajului; tipuri de personaje

Item propus**Cerința**

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, două modalități de caracterizare a personajului în secvența de mai jos.

„ — Nu te mâhni, dragul meu, grăi bătrâna adânc mișcată. Mă uit la fața ta, mă uit la părul tău, și nu mai întreb ce s-a întâmplat: văd eu c-a fost mare nenorocirea prin care ai trecut. Nu-mi spune nimic: mă tem ca nu cumva nenorocirea ta să-mi pară prea mică și să-ți fac o nedreptate, căci ea este așa de mare cum o simți tu. Dar zic să nu te mâhnești: e norocul omului care a trecut prin o mare nenorocire, căci a scăpat de multe neazuri mici, care mistuie mai rău decât durerea.

Ghiță luă pe unul dintre copii și-l sărută.

— Sărmanilor mei copii, zise el, voi nu mai aveți, cum avuseseră părinții voștri, un tată om cinstit.

— Lasă, Ghiță, grăi Ana; noi și toți oamenii buni care te cunosc te știm cine ești și ne muștrăm pentru gândurile rele ce ne vom fi făcut despre tine.

— Nu asta e cinstea, întâmpină soțul. Cinstit nu e decât omul care a astupat gurile rele, pe care nimeni nu-l poate grăi de rău fără de a se da de rușine; cinstea e sila pe care le-o faci oamenilor răi de a te socoti om între oameni. Eu nu mai pot sili pe nimeni să nu le zică copiilor ăstora: "Tatăl vostru e un ticălos!"

— Așa e, răspunse bătrâna; multe trebuie să faci de dragul lumii, fiindcă e mare nenorocirea când te strici cu ea. Dar ce să-i faci? e așa dată, și nu altfel. Dacă te-ai stricat cu lumea, nu te mai găti de sărbătoare, ci stai acasă și te pune să-ți torci din fuiorul tău o cămașă curată.

— Da, dacă ești muiere!

— Muiere sau bărbat: om cu minte să fii!

— Om cu minte? Hei! mult venin am adunat eu, și mă credeam om cu minte, dar tot

numai în mine l-am deșertat.

— Da, mulțumită lui Dumnezeu că l-ai deșertat, grăi bătrâna. Și bătrâna avea dreptate: Ghiță trecuse în adevăr printr-un fel de prefacere.

Nenorocirea îl făcuse mai îngăduitor și mai mulțumit cu lumea în mijlocul căreia se afla. Odinioară el credea că omul poate să facă și să desfacă; acum simțea că toate vin cu întâmplarea și se mulțumea cu puținul bine de care avuse parte. Astfel, îi părea bine când o vedea veselă pe Ana, care se bucura de capătul la care au ajuns lucrurile, fiindcă ele puteau să ajungă la un capăt și mai rău.

Apoi omul își caută, la amărăciune, el însuși mângâierea. Încetul cu încetul, Ghiță își puse tare și tot mai tare de gând că mai stă pân' la primăvară la Moara cu noroc, apoi își adună toată averea, își ia nevasta și copiii și se duce departe, unde nu-l cunoaște nimeni, în fundul Banatului, ori chiar în Țară. „Și, își zicea el, nu este cu puțință că purtările bune să nu străbată cu vremea.” Astfel, își dădea silința să uite cele petrecute, să le treacă cu vederea, ca și când nu ar fi fost, și să se piardă într-un viitor mai bun, pe care și-l închipuia adeseori ca-n aievea.”

Ioan Slavici, *Moara cu noroc*

Exemplu de răspuns așteptat:

Caracterizarea unui personaj poate fi directă (realizată de narator, de alte personaje sau de personajul însuși) sau indirectă (reiese din gesturi, gânduri, atitudine, comportament, nume, ambient, relația cu alte personaje, limbaj etc.).

Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
Identifică două modalități de caracterizare a personajului. Prezintă cele două modalități de caracterizare	Identifică o modalitate de caracterizare a personajului. Încearcă să prezinte modalitatea de caracterizare identificată, prin raportare	Identifică o modalitate de caracterizare a personajului, fără să prezinte rolul acesteia.

identificate, prin raportare la textul dat.	la textul dat.	
---	----------------	--

Competența generală: 2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
Competența specifică vizată: 2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ 2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate
Conținutul vizat: <ul style="list-style-type: none"> • particularități ale compoziției în textele narrative (incipit, final, episoade/secvențe narrative, tehnici narrative); • specii epice: nuvela • temă și viziune despre lume • sensuri multiple ale textelor literare
Item propus
Cerința: Comentează, în minimum 50 de cuvinte, două episoade/secvențe relevante pentru tema nuvelei <i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici.
Exemplu de răspuns așteptat: <p>Tema nuvelei <i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici este banul. Nuvela prezintă dezumanizarea treptată a protagonistului, mânat de patima înavușirii. Cadrul ficțional ilustrează viața satului transilvănean de la interferența secolelor al XIX-lea și al XX-lea, pe fondul dezvoltării relațiilor economice capitaliste; de aici și importanța acordată banului. Consecințele nefaste ale arghirofiliei, resimțite mai ales în plan psihologic, atestă caracterul moralizator al nuvelei.</p> <p>Imaginea casnică a serilor de sâmbătă, când Ghiță număra câștigul de peste</p>

săptămână cu Ana și cu bătrâna, evidențiază regimul sufletesc ce se asociază acestei prime ipostaze: mulțumire interioară, echilibru, optimism, încredere în sine, fericire împărtășită cu familia sa. O asemenea scenă este descrisă în capitolul al doilea, când „el privea la Ana, Ana privea la el, amândoi priveau la cei doi copilași, iar bătrâna la câteșipatru”. Secvența se află în relație de simetrie cu remarca din incipit a lui Ghiță care, la sfatul bătrânei de a-și accepta condiția, răspunde ironic: „să ne punem pe prispa casei la soare, privind eu la Ana, Ana la mine, amândoi la copilaș, iar d-ta la tustrei. Iaca liniștea colibei”.

Apariția lui Lică la han declanșează atât dezechilibrul familiei, cât și, mai ales, conflictul interior al protagonistului. Ghiță se dezumanizează sub influența malefică a Sămădăului, cea mai reprezentativă secvență fiind cea în care Lică îi cere lui Ghiță să i-o lase pentru o noapte pe Ana, iar cârciumarul acceptă. Ca să-l prindă și să zădărnicească planurile omului care îl adusese în starea de impas, bărbatul își aruncă drept momeală nevasta, în speranța că aceasta va rezista tentației. Această scenă, coroborată cu uciderea Anei, dezvăluie ultima fază a degradării morale a lui Ghiță. Relevantă este afirmația jandarmului Pinte, care-l descalifică pe Ghiță: „Tare om ești tu, Ghiță, grai Pinte pe gânduri. Și eu îl urăsc pe Lică, dar n-aș fi putut să-mi arunc o nevastă ca a ta drept momeală în cursa cu care vreau să-l prind”.

Descriptori		
Nivel maxim	Nivel mediu	Nivel minim
Precizează tema nuvelei. Menționează două episoade/secvențe semnificative pentru tema textului. Comentează cele două episoade/secvențe semnificative menționate, prin raportare la textul dat: comentare adecvată și nuanțată.	Precizează tema nuvelei. Menționează două episoade/secvențe semnificative pentru tema textului. Comentează cele două episoade/secvențe semnificative menționate, prin raportare la textul dat: simpla numire a unor episoade/secvențe sau tendința de rezumare.	Precizează tema nuvelei. Menționează două episoade/secvențe semnificative pentru tema textului.

SECȚIUNEA IV

Recomandări privind resurse educaționale deschise

Pentru o activitate de învățare eficientă, îți propunem câteva resurse educaționale deschise, pe care le poți utiliza în activitatea didactică, desfășurată atât *in situ*, cât și în sistem *blended-learning* și online, cu adresabilitate inclusiv pentru elevii aflați în situații de risc.

1. coord. Grosseck, G.; Crăciun, D. – Ghid practic de resurse educaționale și digitale pentru instruire online, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2020. – vezi link: –
<https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2021/02/Ghidpracticderesurseeducationalesidigitalepentruinstruireonline.pdf>
2. <https://digital.educared.ro/alte-resurse>
3. https://www.youtube.com/watch?v=fpGBaT_HZVM – TELEȘCOALA
4. https://books.google.ro/books/about/Istoria_literaturii_rom%C3%A2ne.html?id=_KjOzAEACAAJ&redir_esc=y – GOOGLE BOOKS
5. <https://www.cinemagia.ro/liste/ecranizari-dupa-carti-celebre-6000/>
6. https://ro.wikipedia.org/wiki/Categorie:Ecraniz%C4%83ri_de_opere_literare_rom%C3%A2ne%C8%99ti
7. <https://iteach.ro/pagina/658/>
8. <http://www.ccdarges.ro/divers/Formare%20continua/Instrumente%20online%20pentru%20platforme%20de%20invatare.pdf>
9. <https://www.noi-orizontaluri.ro/resurse/profesorul-experiential/>
10. <https://education.ec.europa.eu/resources-and-tools>
11. https://ec.europa.eu/info/education/teaching-methods-and-materials/teaching-methods_en#educational-platforms-for-schools
12. Massive Open Online Courses (MOOCs), BlendedX: Blended-Learning with edX - vezi link - <https://www.edx.org/course/blendedx-blended-learning-with-edx>
13. Massive Open Online Courses (MOOCs), Literature Courses. – vezi link:

<https://www.edx.org/learn/literature>

14. Massive Open Online Courses (MOOCs), Writing Courses. – vezi link:
https://www.edx.org/learn/writing?hs_analytics_source=referrals&utm_source=mooc.org&utm_medium=referral&utm_campaign=mooc.org-topics
15. Media & Learning, Teachers and why they are important when it comes to Media Literacy – vezi link: <https://media-and-learning.eu/type/featured-articles/teachers-and-why-they-are-important-when-it-comes-to-media-literacy/>
16. Proiectul ProForm – PROfesionalizarea cadrelor didactice prin FORMare continuă – POCU/ 73/6/108182, Bază de date online cu bune practici pentru educație incluzivă de calitate. Adaptarea mediului educațional și a strategiilor de predare pentru copiii cu CES. – vezi link:
<https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale-pentru-sustinerea-educatiei-incluzive-de-calitate>

ÎNCHEIERE

La finalul documentului curricular elaborat în 2021, *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022, limba și literatura română*, evidențiam că lucrarea oferă „premisele unei treceri reușite mai apoi dinspre NOUĂ spre... ZECE. Clasa (în contextul în care ne-am referit și la profilul de formare al absolventului de clasa a X-a) sau, de ce nu?, nota. Cea obținută de elev sau, metaforic, cea care ar reflecta performanța profesorului de a asigura eficiența activității sale cu elevii.”. Și astfel, dacă îți vei fi dorit cumva să ajungi, prin ipostaza de cititor al prezentului ghid, la aceea de **REPER-ABIL** în domeniul în care îți desfășori activitatea ca profesor de limba și literatura română, iar reperele oferite ți-au fost de folos, atunci, noi nu putem decât să ne bucurăm că am facilitat acest traseu.

BIBLIOGRAFIE

*** *Programa școlară pentru disciplina limba și literatura română, clasele V – VIII, aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017.*

*** *Programa școlară pentru limba și literatura română, clasa a X-a, ciclul inferior al liceului, aprobată prin ordin al ministrului educației, cercetării și inovării nr. 5099/ 09.09.2009, București, 2009.*

*** *Ghidurile metodice pentru aplicarea programelor în învățământul preuniversitar, CNC, București, 2001.*

*** *Repere metodologice pentru consolidarea achizițiilor anului școlar 2019 – 2020. Disciplina limba și literatura română, clasele IX – XII, CNPEE, București, 2020.*

Atkin, J. M., Black, P., Coffey, J. (2001), *National Research Council: Classroom Assessment and the National Science Education Standards Washington D.C., The National Academies Press*

Black, P., Williams, D. (1998), „Assessment and Classroom Learning”, în *Assessment in Education, Principles, Policy & Practice*

Boston, C (2002), „The Concept of Formative Assessment” în *Practical Assessment, Research & Evaluation*, disponibil la <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=8&n=9>

Ciolan, Lucian, *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași, Editura Polirom, 2008.

Cowie, B., Bell, B (1999) „A model of formative assessment in Science Education” în *Assessment in Education* nr. 6(1)

Cullinane, A. (2010), *Formative Assessment Classroom Techniques. Research and Resource Guides. 2. 1.*, disponibil la

https://www.researchgate.net/publication/283328368_Formative_Assessment_Classroom_Techniques

Fischer, Douglas, Frey, Nancy, Hattie, John, *Teaching for engagement & impact in any setting. The distance learning playbook, grades K -12*, Editura Corwin, California, 2021.

Georgescu, D., Halaszi, M., Georgescu, I., Ciobotaru, A., Corcheș, H., *Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a IX-a în anul școlar 2021-2022. Limba și literatura română – învățământ liceal și profesional*, Ministerul Educației. Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, București, 2021.

https://www.edu.ro/sites/default/files/01_Repere_metodologice_limba_si_literatura_romaniana_0.pdf

Hattie, John, *Învățarea vizibilă: ghid pentru profesori*, Editura Trei, București, 2014.

Jonaert, Ph.; Ettayebi, M.; Defise, R., *Curriculum și competențe. Un cadru operațional*, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2010.

Keeley, P (2008), *Science Formative Assessment – 75 Practical strategies for linking Assessment, Instruction and Learning*, California: NSTApress and Corwin Press.

OECD (2005), *Formative Assessment: Improving Learning in the secondary classroom*, disponibil la <http://www.oecd.org/dataoecd/19/31/35661078.pdf>

Pamfil, Alina, *Didactica literaturii. Reorientări*, Editura Art, București, 2016.

Sâmihăian, Florentina, *O didactică a limbii și literaturii române*, Editura Art, București, 2014.

Stoica, A. (2001), *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, București.

COLECTIVUL DE AUTORI

- Daniel GEORGESCU – consilier, Ministerul Educației; profesor, Liceul Teoretic „Carol I” Fetești - Coordonator
- Monica HALASZI – profesor, Colegiul Național „Liviu Rebreanu” Bistrița
- Horia CORCHEȘ - profesor, Colegiul Național „George Barițiu” Cluj-Napoca
- Constantin Ciprian NISTOR – consilier, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație; profesor, Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu” București
- Roxana-Ștefania CIOBANU – consilier, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație; profesor, Colegiul Național „Spiru Haret” București
- Irina-Roxana GEORGESCU – consilier, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație; profesor, Colegiul Național „Sf. Sava” București
- Anamaria CIOBOTARU – profesor, Colegiul Național Pedagogic „Constantin Brătescu” Constanța